SYO

Jäsenlehti
2020

Suomen jousisoitinopettajat ry

**ESTA Cremona 2019 • Vuorovaikutuspäivät 2020 •
Paavo Pohjola – muusikko, pedagogi •
Unohdetut naismuusikot Suomessa •
In memoriam: Kató Havas, Pertti Sutinen & Marja Olamaa**

ISSN 0782-6133

Suomen jousisoitinopettajat ry

VUOSIKOKOUS

Aika: 8.2.2020 klo 15.00
Paikka: Lapin musiikkiopisto, Lapinkävijäntie 4, 96100 Rovaniemi

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen puheenjohtajan valinta
3. Kahden pöytäkirjan tarkastajan valinta¨
4. Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
5. Työjärjestyksen hyväksyminen
6. Vuosikertomus, tilinpäätös, toiminnantarkastajan lausunto
7. Tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen hallitukselle ja muille tilivelvollisille
8. Jäsenmaksun suuruus kuluvalle vuodelle
9. Toimintasuunnitelma kuluvalle vuodelle
10. Talousarvio kuluvalle vuodelle
11. Hallituksen puheenjohtajan valinta kaudelle 2020–2021
12. Hallituksen jäsenten valinta (jatkavat, erovuoroiset)
13. Toiminnantarkastajan ja varatoiminnantarkastajan valinta
14. Kunniajäsenen valinta
15. Kokouksen päättäminen

KANSIKUVA / COVER PHOTO:

ESTA Cremona -konferenssiin osallistuneita suomalaisia Piazza del Comune -aukiolla Cremonassa aurinkoisena huhtikuun sunnuntai-iltapäivänä 2019. / Finnish ESTA members visiting the conference at Piazza del Comune in Cremona on a bright Sunday afternoon in April 2019.

Lue tarina sivuilta 6–10! / Read the story on pages 6–10!

Suomen jousisoitinopettajat ry / European String Teachers' Association
www.estafinland.fi

Jäsenlehti SJO 2020

SISÄLLYS

■ Vuosikokous 8.2.2020: esityslista 2
■ Jousisoitinten teemavuosi alkakoon 3
Heidi M. Mantere
■ **Info:** yhdistys & jäsenehti 4
■ Uusi talousvastaava lähikuvassa . . 5
■ ESTA Cremona 2019 6
Heidi M. Mantere

SJO:n Vuorovaikutuspäivät 8.–9.2.2020 Rovaniemellä

■ Lapin musiikkiopisto 50 vuotta! . 12
Kaisa Kuula-Bullat
■ Orkesterisoitossa tärkeintä on! . 13
Jukka Rantamäki
■ Paavo Pohjola – muusikko, pedagogi. 14
Outi Ahava
■ Etäopetusta Vuorovaikutuspäivillä 18
■ Jousisoitinten teemavuosi 19
Jukka Rantamäki
■ Improa, rallatuksia ja komppausta 20
Kreeta-Maria Kentala
■ Vuorovaikutuspäivät: **OHJELMA** . 22

■ Viulukilpailujen vuosi 2020 24
Päivi Pousar
■ Soiva Music Camp. 28
Hanne Lund
■ Jousiyhtyeitä ja salonkiorkestereita – unohdetut naismuusikot 30
Nuppu Koivisto
■ Vuorovaikutuspäivä 2.2.2019 Espoossa – kuvakavalkadi 33
■ In memoriam: Kató Havas 36
Ian Bewley & Gloria Bakhshayesh
■ In memoriam: Pertti Sutinen . . . 37
Päivyt Meller
■ In memoriam: Marja Olamaa . . . 39
Inka Eerola
■ Oman työskentelytavan kyseenalaistaminen 41
Helli Seppä
■ Minä & viuluni 43
Lauri Toivio

#suomenjousisoitinopettajat
#estafinland • estafinland.fi

Jousisoitinten teemavuosi alkakoon!

Suomen jousisoitinopettajat ry:n uunituore SJO-jäsenlehti on avautunut käsissäsi.

Lehti ilmestyy vuosittain sähköisessä muodossa yhdistyksen jäsenille luettavaksi estafinland.fi -kotisivuillamme sekä 200 kpl paperisena versiona. Lehti tavoittaa vuosittain yhdistyksen vuorovaikutuspäivillä kävijät, ja se postitetaan maamme musiikkioppilaitoksiin ja yhdistyksemme kunniajäsenille. Liittymällä SJO-jäseneksi voit aktivoitua mukaan toimintaamme verkkosivuillamme estafinland.fi.

Lisäinfoa löydät verkkosivujemme jäsentiedotteesta sekä tästä lehdestä.Liittymällä uudeksi yhdistyksemme opiskelijajäseneksi 15 euron hintaan, saat jäsenyyden kahdeksi vuodeksi.

Jousisoitinyhteistyön tiivistäminen valtakunnallisesti konkretisoituu Jousisoitinten teemavuoden merkeissä 2020–21. SJO ja Suomen musiikkioppilaitosten liitto (SML) sekä lukuisat muut kansalliset yhdistystoimijat ja musiikkiopistot ovat yhdessä tuumin lähteneet mukaan teemavuoteen omalla panoksellaan. Teemavuosi avataan SJO vuorovaikutuspäivillä Rovaniemellä helmikuussa. Koko vuorovaikutuspäivien ohjelma löytyy tästä lehdestä.

Heidi Mantere (kuva: Helli Seppä).

Yhdistyksemme tämänhetkinen ja tärkein päämäärä on ESTA:n (European String Teachers Association) ja SJO:n yhteiskonferenssi *ESTA Helsinki 2021*, joka tapahtuu pääyhteistyökumppanimme, Sibelius-Akatemian tiloissa R-talolla 3.–7.8.2021. Pääteemamme on *4 Strings* ja konferenssikieli englanti. Pidä itsesi konferenssinkin suhteen ajan tasalla verkkosivujemme kautta.

Yhdistyksemme toiminta on tärkeätä kotimaassa, mutta erityisen tärkeätä on verkostoitua, kuulua ja näkyä ESTA:n tapahtumissa. Seuraava ESTA-konferenssi järjestetään Portugalin Portossa 16.–20.4.2020. Tutustu sivuilla estastrings.org.

Kotisivujemme kautta voi myös mainostaa tapahtuma- ja yritystoimintaa mainostamalla esim. konsertteja, kilpailuja tai uutta jousisoitinmateriaalia. Yhteistyökumppaneittemme joukossa on tällä hetkellä myös kotimaista jousisoitinrakennusta ja -korjausta sekä nuottikustannusta. Löydät mediakortin verkkosivuiltamme estafinland.fi. SJO on sosiaalisessa mediassa: Facebookissa SJO/ESTA, Twitterissä ESTA FINLAND ja Instagramissa estafinland21.

Jousisoitinkollegojen ja -osaajien kesken jaettu tieto, taito ja tapahtumat luovat tämän lehden sekä yhdistyksemme toiminnan sisällön.

Kiitokset jäsenlehden ulkoasusta Lauri Toivioolle, lehden painatuksesta vastaavalle Keuruun Laatupainolle, kiitos mainostajille ja kiitos Suomen jousisoitinopettajat ry:n hallitus!

Menestystä Jousisoitinten teemavuoteen! •

Helsingissä 10.12.2019,

Heidi M. Mantere
Puheenjohtaja, Suomen jousisoitinopettajat ry SJO/ ESTA

SUOMEN JOUSISOITINOPETTAJAT ry.

Info

Suomen jousisoitinopettajat ry / European String Teachers' Association
www.estafinland.fi
SJO c/o Sampsa Hamarila,
hamarila@gmail.com • p. 040 4859871
y-tunnus: 1524909-5

Hallitus *(muutokset mahdollisia 8.2.2020)*
- Puheenjohtaja **Heidi M. Mantere** estafinland@gmail.com
- Varapuheenjohtaja **Päivi Pousar** paivi.pousar@gmail.com
- Talousvastaava **Sampsa Hamarila** hamarila@gmail.com
- Sihteeri **Tarja Koskinen** tarja.koskinen@emo.fi
- **Jaana Holopainen** jaana.holopainen@ppa.inet.fi
- **Arja Yurtseven** arja.yurtseven@turunkonservatorio.fi
- **Lucia Nakova-Haikarainen** memberestafinland@gmail.com
- **Pirkko Simojoki** pirkko.simojoki@gmail.com

Liittyminen yhdistykseen www.estafinland.fi
Jäsenmaksut 30 e, opiskelijat ja eläkeläiset 15 e
Yhdistyksen pankkiyhteys
NORDEA FI83 1023 3000 2404 52

Kunniajäsenet
Tuomas Haapanen
Anja ignatius (1911–95)
Tapio Myöhänen
Arto Noras
Leena Siukonen-Penttilä (1924–94)
Géza Szilvay
Seppo Tukiainen
Pertti Sutinen (1944–2019)

Facebook: SJO/ESTA • Twitter: ESTAFINLAND •
Instagram: estafinland, estafinland21
#suomenjousisoitinopettajat • #estafinland

Jäsenlehti SJO/ ESTA

Päätoimittaja **Heidi M. Mantere,**
estafinland@gmail.com
Ulkoasu & taitto **Lauri Toivio**
Painopaikka **Keuruun Laatupaino Oy**

Ilmoitushinnat
1/1 s. 260 e, 1/2 s. 160 e, 1/4 s. 90 e,
rivi-ilmoitus 50 e
Verkkosivujen ilmoitushinnat
1kk 30 e ja 12 kk 180 e

Lähikuvassa uusi talousvastaava

Tervehdys! Olen Sampsa Hamarila ja toimin vuonna 2020 Suomen jousisoitinopettajat ry:n talousvastaavana sekä ESTA Helsinki 2021 talousvastaavana/tuottajana. Olen koulutukseltani ekonomisti sekä pop/jazz -laulupedagogi. Aiempien töitteni ohessa olen myös suorittanut erillisen talouspäällikön tutkinnon, joten voitaneen sanoa, että laulun ja musiikin ohella numerot ovat minua aina kiinnostaneet.

Olen kotoisin Espoosta ja nuoruudenvuosinani olen myös omalta osaltani päässyt asettamaan paikallisten musiikkiopistojen viulu- ja pianoopettajien kärsivällisyyden ja pedagogiset kyvyt koetukselle. Hienoimmat muistot omilta musiikkiopistoajoilta ovat ehdottomasti orkesterireissuista ja musiikkileireiltä. Niillä lienee oma vaikutuksensa myös siihen, että musiikista on muodostunut minulle pysyvä osa identiteettiäni. Leipätyönäni olen jo joitakin vuosia toiminut osana Itä-Helsingin Musiikkiopiston hallintotiimiä. •

VUOSIKOKOUSKUTSU

Suomen jousisoitinopettajat ry

Aika: 8.2.2020 klo 15.00
Paikka: ***Lapin musiikkiopiston Helena-sali, II krs***
Lapinkävijäntie 4, 96100 Rovaniemi

YHTEISTYÖSSÄ

SUOMEN JOUSISOITINOPETTAJAT ry.

SIBELIUS-AKATEMIA TAIDEYLIOPISTO

ESTA Helsinki 2021, August 3–7

Topic: ***4 Strings*** • Venue: R House, Pohjoinen Rautatienkatu 9, Helsinki
Call for Proposals: May-August 2020 • e-mail: estahelsinki2021@gmail.com
(in English; info will be updated during springtime) Presenters will be notified by December 2020
More info: SJO estafinland.fi • ESTA estastrings.org
@estafinland21

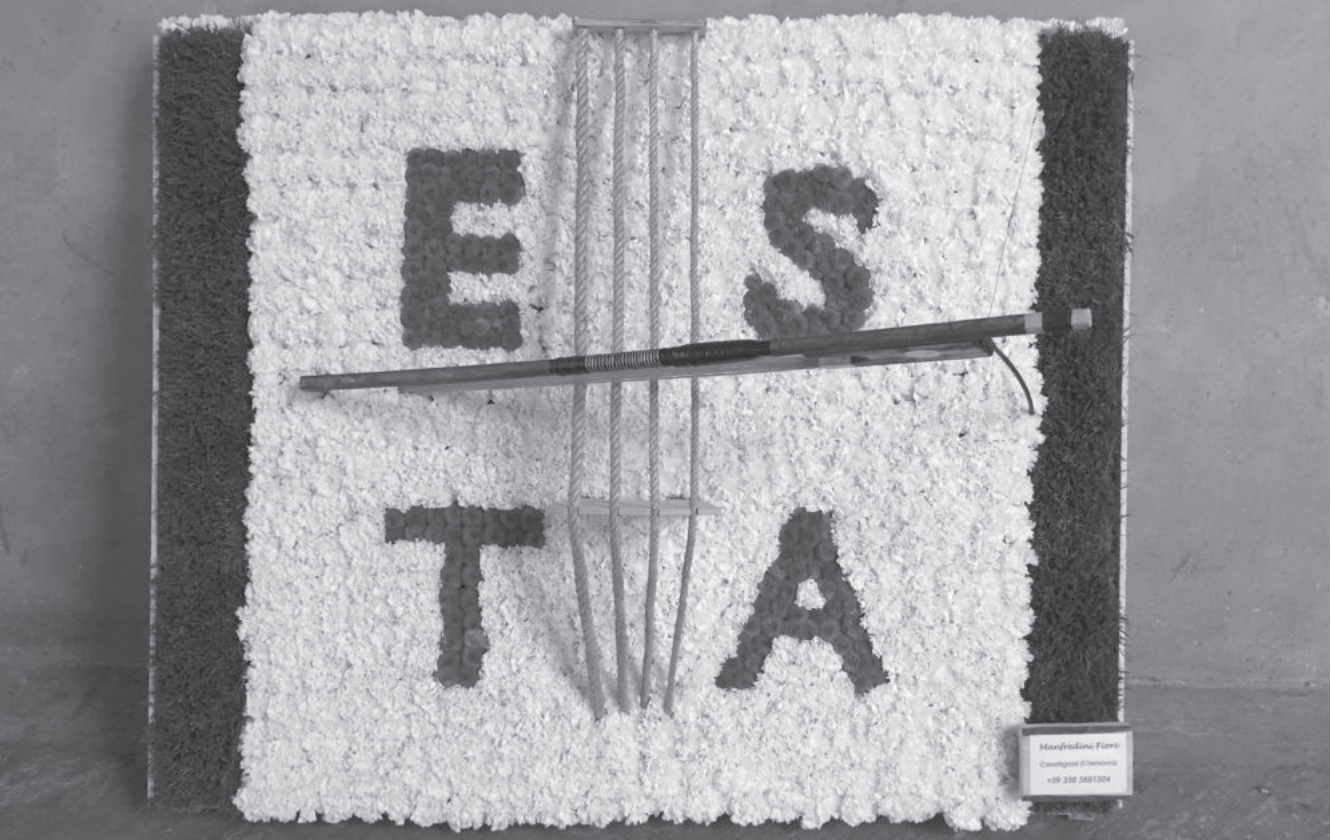

ESTA Cremona 2019

ESTA members were lucky to have a chance to participate to a wonderful town of Cremona this year from 26th April to 1st May.

I had a chance to join in during three days from 26th to 29th April. All ESTA members got a greeting from President of ESTA International **Bruno Giuranna**, President of ESTA Italia **Jill Comerford**, Director ISSM "Claudio Monteverdi" Cremona Conservatorium **Anne Colette Ricciardi**, Regional Minister of Tourism, Territorial Marketing and Fashion **Lara Magoni**, Lord Mayor of the City of Cremona **Gianluca Galimberti**, President of Provincia di Cremona **Davide Viola** and President of the Cremona Chamber of Commerce **Gian Domenico Auriccio**.

Thank You All! Thru this News letter I will send every greeting to Finnish members of ESTA. After a very exciting flight (there was a huge thunder-storm over Milan while we were supposed to land) and train travel some of ESTA Finland members came to Cremona.Presidents' Meeting after quick Registration was quite short moment for me. I had a chance to say hello and bring some ideas

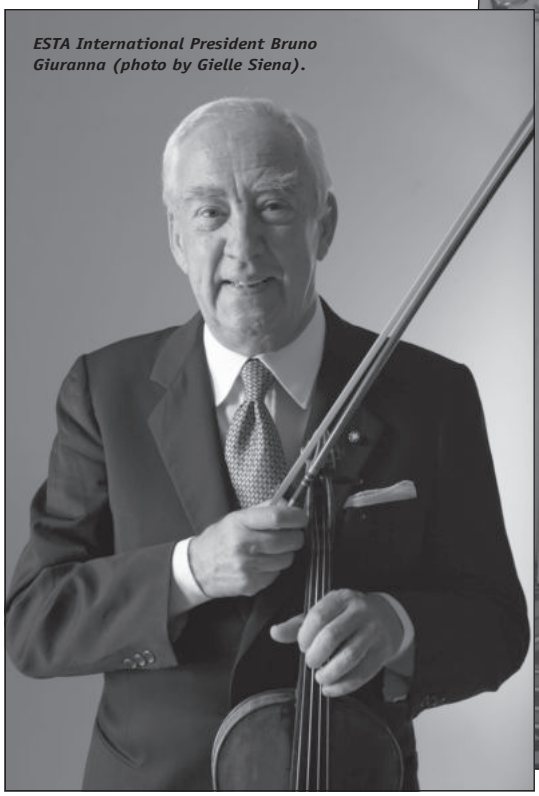

ESTA International President Bruno Giuranna (photo by Gielle Siena).

Above: ESTA Italy President Jill Comerford (photo by Dan Codazzi); Below: Päivi Arjas & Merit Palas at the Cremona Violin Statue.

from ESTA Helsinki 2021 until now.ESTA Helsinki will be arranged from 3rd to 7th August, 2021. The main partner to SJO/ ESTA is Sibelius Academy, University of the Arts Helsinki. Together with the board of ESTA Finland and The Head of String Department **Päivi Arjas** we are strong to make a successful conference, I believe. Future ESTA conferences: 2020 Porto, Portugal (from April 16th to 20th); 2021 Helsinki, Finland (from August 3rd to 7th); 2022 Graz, Austria (ESTA 50 yrs); 2023 Cardiff, UK; 2024 Belgium and 2025 Netherlands.

On Friday 26th evening were enjoyed a wonderful program from cellist **Antonio Meneses** on Cremona Town Hall. We enjoyed later in the evening from the tasteful hospitality of Cremona Town in Cremona Town Hall.

Saturday 27th was a full day starting at 9.00 until 22.30. Many of the lectures was held in Amati Pavilion, Museo del Violino.

We heard topics from Navarra´s Bowing by **Sandra Belic**, Colourstrings/Minifiddlers by **Géza Szilvay**, European String Teachers Association Postgraduate Certificate by **Philip Aird** in morning sessions.

Saturday 27th we enjoyed amazing viola playing in Cremona City Hall by **Nicoletta Pignataro**,

The recital of cellist Antonio Meneses in the Cremona Town Hall.

Monica Spatari and **Sonila Dungaj** with wonderful pianist **Clara Dutto**. All three viola players were students of **Bruno Giuranna**.

One of the most important ESTA Helsinki 2021 meetings we had with ESTA board member **John Shayler** on Saturday afternoon. I am happy that I spent almost two hours with John, Päivi Arjas and **Merit Palas** planning the future conference in Helsinki.

The Helsinki conference topic is coming soon. Programming proposals and abstracts should be sent between January to March 2020 by e-mail estahelsinki2021@gmail.com. Invitations to ESTA Helsinki 2021 program will be sent after September 2020.

Viola player Monica Spatari performs with pianist Clara Dutto.

Above: Géza Szilvay & Bruno Giuranna; Right: In Cremona Town Hall: Anne Silvennoinen, Päivi Arjas, Sirkka Kuula & Heidi Mantere.

For those who want to advertise or co-operate by joining in and supporting our coming conference, please let us know. Some information to advertisers can be already found on our website estafinland.fi. More info coming in 2020!

After our ESTA Helsinki 2021 meeting I had a chance to hear a short cut from *La Follia* topic by **Maria Gabriella Zen** (b. 1957), a Venetian composer. *La Folia* or *Follia* literally means madness or folly, and it was originally a sort of wild Portuguese dance, first documented in the 16th century.

Above: Outside of Museo del Violino, left to right Heidi Mantere, Lauri Hämäläinen, Helli Seppä, Sanna Mikkola-Blumberg, Inga Nikander, Piia Tuohino & Sari Lehtoranta-Ståhl;

Below: ESTA String Orchestra 2019 in Auditorium Giovanni Arvedi, Museo del Violino.

After **Bohdan Warchal** "The natural and effective sound production from a scientific point of view" lecture all ESTA members present had a chance to listen to ESTA String Orchestra's lovely program including Maria Gabriella Zen's World premiere of "Variazioni e Corale sulla Follia per orchestra d'archi". They also played Nino Rota's *Concerto for strings*, Respighi's Antiche Dance ed arie and Verdi's String quartet, arranged for string orchestra by Arturo Toscanini.

This ensemble was breathing amazingly together and they played the whole program without a conductor—Congratulations!Thank You also to the council of ESTA Foundation President **Werner Schmitt** insured the necessary financing of the project for 2019.

Early Sunday Morning was Deligates´ Meeting starting at 9.00.

ESTA family has a new member, Ireland. Most welcome! We are almost 3500 members all together nowadays in 23 branches in Europe. More info estastrings.orgESTA family is hoping to have a chance to Spain to join in the future and is looking for a new start with Romania.

ESTA Finland board needs to give a candidate names to ESTA International board president and vice-president. Bruno Giuranna and **Mark Lambrecht** are stepping out after Porto 2020 Presidents' Meeting. Please make your suggestions by contacting estafinland@gmail.com. Conference Guidelines are on estastrings.org site. ESTA International board member **Kristian Kohlman** will help website problems, if needed.

ESTA Helsinki 2021 was introduced to ESTA International Delegates. Guidelines were from meetings with Päivi Arjas, Merit Palas and John Shayler. *1001 Strings of the World* on Sunday 28th in Cremona Piazza del Comune with **Aleksey Igudesman**, was played from 12.00 to 17.00. Allmost all 20 ESTA Finland members came to picture taking moment, sun was shining and music was full of fun!

At the Piazza Stradivari: Päivi Arjas, Merit Palas & Heidi Mantere.

Antonio Stradivari sitting in front of his house in Cremona.

Monday morning I woke up early to listen to Vildana Repse School for Violin Techers performance with Tartini Orchestra in Amati Pavilion, Museo del Violino. The demonstration with the concert performance of the Tartini Music Studio pupils String ensemble seemed to be worth of waking up early enough. ESTA Cremona 2019 went until 1st of May, but my time in Cremona was over on Monday afternoon. I thank all the ESTA International board members, all ESTA members who visited in Cremona, it was nice to see you again!

Thank you Jill Comeford for you marvelous work to make this conference happen! Thank all the supporters and thank you for your greetings to us, ESTA members. Most welcome to ESTA Helsinki 2021! •

From behalf of SJO/ESTA Finland board,

Heidi M. Mantere
President of ESTA Finland

SUOMEN JOUSISOITINOPETTAJAT ry.

#estafinland #suomenjousisoitinopettajat • home page: estafinland.fi

The forthcoming & fixed locations of ESTA conferences

2020 Porto, Portugal

2021 Helsinki, Finland

2022 Graz, Austria
(ESTA 50th anniversary)

2023 Cardiff, United Kingdom
(ESTA UK 50th anniversary)

2024 Belgium

2025 Netherlands

HOW VIOLINS
ELÄMYKSIÄ ARKEEN

Tervetuloa nauttimaan
meidän
viulukauppaan ja
galleriaan

Mechelininkatu 28B
00100 Helsinki
0504654844

www.HowViolins.fi

AUKIOLOAJAT
Ti 10-17
Ke 10-17
To 10-18
Pe 10-17
La 10-15

@howviolins

HOW VIOLINS

@howviolins

ostinato
nuottikauppa • sheet music shop

OSTINATO NUOTTIKAUPPA
Musiikkitalo
Mannerheimintie 13a B
00100 HELSINKI
puh. 020 7070 443
ostinato@ostinato.fi

ostinato.fi

Nuotit helposti
kotiin postitse!

ostinato [-a '-](it., = itsepäinen, taipumaton, jukuripäinen, sitkeä, peräänantamaton), *mus.* yhä uusiintuva saman sävelaiheen kertaaminen, säestävien äänien vaihtelevasti liikkuessa.

Lapin musiikkiopisto 50 vuotta!

Lapin musiikkiopisto on ollut olennainen osa niin rovaniemeläistä kuin lappilaistakin kulttuurielämää jo viidenkymmenen vuoden ajan. Lapin musiikkiopisto perustettiin 24.11.1969 ja sen toiminta pääsi alkamaan helmikuussa 1970.

Jo samana vuonna syksyllä aloitettiin Alvar Aallon suunnitteleman Lappia-talon musiikkiopisto-osan rakentaminen. Musiikkiopiston suunnittelussa mukana asiantuntijana oli akateemikko Joonas Kokkonen. Muutamaa vuotta myöhemmin aloitettiin teatteriosan rakentaminen. Lappia-talo on osa Aalto-keskusta, johon lisäksi kuuluvat Rovaniemen kaupungintalo ja kaupunginkirjasto. Erinomaiset puitteet ovat mahdollistaneet oppilasmäärän kasvun alun 180 oppilaasta tämän syksyn yli 600 oppilaaseen.

Lapin musiikkiopiston päätoimipiste on Rovaniemellä ja sivutoimipisteet Sodankylässä sekä Pellossa. Pitkien välimatkojen vuoksi opetusta on annettu etäopetusvälineiden kehityttyä jo vuodesta 2002 lähtien. Opetusaineina ovat olleet harmonikka, huilu, laulu, kitara, klarinetti, piano, trumpetti, viulu ja musiikin perusteet. Opetuspaikkakunnat ovat olleet Ranua, Posio, Sodankylä, Pello ja jopa Inari.

Lapin musiikkiopisto on ollut mukana Géza Szilvayn ohjaamassa International Minifiddlers -etäopetusprojektissa. Tämän jälkeen etätunnit ovat jatkuneet Tampereen ammattikorkeakoulun ja Taideyliopisto Sibelius-Akatemian kanssa. Tämä lukuvuosi on pyhitetty sellonsoiton etätunneille Tapani Heikinheimon johdolla.

Sibelius-Akatemian kanssa järjestettävät etätunnit ovat osa Opetushallituksen tukemaa Aurora Borealis Strings -hanketta. Se on mentorointimenetelmällä etenevä kehittämishanke, jonka tavoitteina on etäopetusvälineiden hyödyntäminen, improvisaatio-opetuksen kehittäminen ja alueellisen yhteistyön lisääntyminen. Alueellista yhteistyötä tehdään tänä lukuvuonna Oulun konservatorion kanssa. Lapin musiikkiopiston jousiorkesterit matkustavat Ouluun marraskuussa ja oululaiset tulevat vastaavasti esiintymään SJO:n vuorovaikutuspäiville Rovaniemelle 8.2.2020.

Lapin musiikkiopisto on kehittyvä ja julkisuudessa näkyvä oppilaitos, joka palvelee paikallisyhteisöä ja kansallista kulttuuria. Pelkästään viime lukuvuoden aikana järjestettiin yhteensä 174 konserttia ja tapahtumaa. Oppilaitoksen oppimisympäristöä ja toimintakulttuuria on ollut mahdollisuus kehittää Opetushallituksen tukemien kehittämishankkeiden myötä.

Vuonna 2016 yhdessä alueen muiden musiikkiopistojen rehtoreiden kanssa mobilisoimme Lapin. Sen jälkeen perustimme yhteisen jousiorkesterin ja toimme näppäripedagogiikan Lappiin. Meneillään on kansainvälinen Erasmus MIX-hanke, jonka tavoitteena on tuottaa eurooppalaisten musiikkikoulujen käyttöön opetusmateriaali- ja metodipankkia.

Projektin keskeisiä tutkimuskohteita ovat eri maiden uudet opetussuunnitelmat, lasten luovuuden kehittäminen sekä musiikin esittämisessä että sen itse tuottamisessa, erilaiset oppijat, musiikin teoriaopetuksen ja sävellyksen integrointi sekä ryhmäopetuksen monet mahdollisuudet.

Tämä lukuvuosi huipentuu 50-vuotisjuhlakonserttiin Lappia-talon Tieva-salissa 18.5.2020. Konsertissa esitetään Lapin musiikkiopiston tilausteos *Lapin lasten sinfonia*. Teoksen teemana on kolme vuosisataa: 1700-, 1800- ja 1900-luku sekä kolme tyylilajia: ooppera, sinfonia ja baletti.

Oopperaksi on valiutunut W.A. Mozartin *Taikahuilu*, sinfonioiksi Ludwig van Beethovenin V, VII ja IX sinfoniat sekä baletiksi Igor Stravinskin *Kevätuhri*. Teos on Aili Järvelän sovittama ja Mauno Järvelän sanoittama. Musisoimassa on oppilaita Rovaniemen lisäksi myös sivutoimipisteistämme – koko musiikkiopisto soi!

Tervetuloa tekemään kanssamme juhlavuotta! •

Kaisa Kuula-Bullat
Lapin musiikkiopiston rehtori

Kuva: Lapin musiikkiopiston kevätkonsertista 2019.

Vuorovaikutus päivät 2020

Orkesterisoitossa tärkeintä on!

Kaikki tietävät, mitä soittimen yksityistunneilla opetetaan, mutta entä orkesteriharjoituksissa? Riittävätkö yksityistuntien antamat valmiudet orkesteriinstrumentin muodostamiseen? Entä riittävätkö orkesteriharjoitukset tekemään orkesterista oman instrumenttinsa ja soittajasta hyvän orkesterimuusikon? Mitä siellä orkesterissa oikein tapahtuu?

Jukka Rantamäki

Oikealla: Jukka Rantamäki ja Viikariorkesteri, harjoitukset Ahti Sonninen -salissa keväällä 2019; Alla: Rantamäki ja Juniorijouset, kuvakaappaus "Triptyykin" levytysvideosta.

Paavo Pohjola – muusikko, pedagogi

Paavo Pohjola syntyi Seinäjoella 22.2.1934 perheeseen, jossa molemmat vanhemmat olivat monipuolisia harrastajamuusikoita. Isän kuoltua äkillisesti juuri sodan kynnyksellä Elli-äiti jäi yksin neljän pienen lapsen kanssa ja hankki perheelle toimeentulon tekemällä sekalaisia töitä. Huolimatta sota- ja pula-ajan vaikeuksista soittaminen kuului luonnollisena osana päivittäiseen elämään ja alkunsa sai käsite ”Pohjolan musiikkiperhe”. Soittimia oli kotona hyvä valikoima valmiina. Ensti soitti selloa, Paavo pianoa ja viulua ja Liisa pianoa. Erkki aloitti vähän myöhemmin alttoviulun ja pianon soiton.

Lapset pitivät toisistaan huolta. Ensti vanhimpana oli tavallaan isän korvike nuoremmille lapsille. Paavo ja Erkki olivat innokkaita urheilijoita ja opettivat Liisallekin heittokiepin rekillä. Mutta radiosta kuunneltiin tarkkaan kaikki konsertit ja soitettiin orkesteriteoksia pianosovituksista. Seinäjoella oli tuolloin itse asiassa varsin vilkas musiikkielämä ja siellä kävi usein vierailijoita pitämässä konsertteja. Oli myös Seinäjoen orkesteri, jossa Paavokin soitti nuorimpana takapultissa.

Ensimmäinen viuluopettaja oli lehtori Sundqvist. Paavo ja Liisa kävivät usein soittokeikoilla erilaisissa juhlatilaisuuksissa, millä oli myös taloudellista merkitystä perheelle. Ensti oli Paavolle esimerkki ja opas musiikkiuralla, hän opiskeli jo sellonsoittoa Helsingissä.

Teinien kulttuuripäivillä Helsingissä 14-vuotias Paavo voitti Liisan kanssa viulusarjan kaikkien – myös itsensä – yllätykseksi ja sama toistui Oulussa pari vuotta myöhemmin. Paavo mainittiin ”illan sensaatioksi”.

Kouluaikana Paavo kävi satunnaisesti tunneilla Sibelius-Akatemiassa ja ylioppilas-tutkinnon v. 1953 jälkeen Arno Granrothin oppilaana. Heti parin kuukauden jälkeen Paavo lähti kuitenkin velkarahalla Wieniin professori Ernst Morawecin oppilaaksi ja pääsi samalla tutustumaan Wienin rikkaaseen musiikkielämään. Siellä hän hankki lisätuloja ja kokemusta mm. avustajana Wienin valtionoopperan orkesterissa.

Ensikonsertti oli vuonna 1955 Sibelius-Akatemiassa. Se oli suuri menestys ja Paavo Pohjola oli ”huomattava kotimainen viululahjakkuus”. Samana vuonna oli ainoa varsinainen kilpailu, mihin Paavo koskaan osallistui, Salzburgin Mozart-juhlavuoden kansainvälinen kilpailu, jossa hän pääsi finaaliin.

Paavo Pohjolalla on kymmenien vuosien kokemus orkesterimuusikon työstä. Hän aloitti uransa Radio- orkesterissa, mutta siirtyi pian ulkomaille soittaen konserttimestarina Heidelbergin kaupun-

ginorkesterissa ja Hannoverin Niedersächsisches Symphonieorchesterissa. Radion Sinfoniaorkesterin 3-vuotisen konserttimestarikauden jälkeen hän toimi pitkään Tukholman Filharmonisen orkesterin ensimmäisenä konserttimestarina. Hän esiintyi myös ahkerasti sekä orkesterisolistina että kamarimuusikkona ja vieraili toistuvasti Suomessa. Aikataulu oli tiukka ja joskus oli pakko harjoitella huomista konserttia Ruotsinlaivalla.

Myös oopperatyö on Paavo Pohjolalle tuttua: 1966–1973 hän soitti Drottningholmin oopperaorkesterin konserttimestarina ja 1977–1978 Suomen kansallisoopperan orkesterin konserttimestarina.

Paavo on pitkän linjan muusikko ja oman tien kulkija ja viulistina enimmäkseen itseoppinut. Hänen keskittymiskykynsä oli hämmästyttävä, orkesterityön ja kasvavan perheen ohessa hän harjoitteli koko ajan uutta ohjelmistoa. Konsertot hän opiskeli aina suoraan partituurista ja ohjelmisto oli varsin mittava: mm. parikymmentä viulukonserttoa. Mozart ja Bartók olivat usein hänen konserttiohjelmassaan.

Ensimmäisenä suomalaisen viulutaiteilijana on Paavo Pohjola paneutunut erääseen vuosisatamme mahtavimpaan luomukseen: Bartókin sooloviulusonaattiin. Sanottakoon heti, että sen esitys muodostui hänelle ehdottomaksi ja ratkaisevaksi voitoksi. Näin kirjoitti Erik Tawaststjerna Helsingin Sanomissa v. 1959. Tärkeänä pidettiin myös Henzen viulukonserton esityksiä sekä Ruotsissa että Suomessa 1960-luvulla.

Kamarimuusikkona Paavo Pohjola on soittanut useissa kokoonpanoissa: Duo Pohjola, Trio Pohjola, Pro Musica, Kyndel-kvartetti ja Filharmonic Soloists Tukholmassa, Miksi ei -ryhmä, sekä lukemattomia tilapäisyhtyeitä.

Myöhemmin Paavo on todennut, että itse asiassa hän teki liikaa erilaisia töitä. Hän oli yhtäaikaa konserttimestari, solisti ja kamarimuusikko. Tämä kostautui myöhemmin: käsien refleksit eivät enää toimi ja soittaminen on jäänyt.

On mielenkiintoista, että Paavo Pohjola oli Ruotsin Konsertbolagetin taiteilijaluettelossa – Arto Noraksen ohella ainoa suomalainen muusikko – yhdessä sellaisten nimien kuin Yehudi Menuhin, David Oistrah, Iszak Perlman, Isaac Stern, Leonid Kogan jne. kanssa.

Espoon kamariorkesteri syntyi aluksi Erkki Pohjolan johtaman Tapiolan kuoron rinnalle, mutta itsenäistyi v. 1974 kun Paavo Pohjola astui orkesterin johtoon. Kamariorkesteri esiintyi mm. Helsingin juhlaviikoilla ja muualla Suomessa, Sveitsissä, Ruotsissa ja Saksassa esittäen huomattavan määrän kamariorkesterille sävellettyä uutta musiikkia. Säveltäjänimiä oli esim. Kokkonen, Englund, Rautavaara, Schönberg, Ligeti, Shostakovits, Haydn, Mozart. Orkesteri toimi 10 vuotta harrastuspohjalla ja Paavo halusi luoda vapaan mutta ammattimaisen kamariorkesterin, jonka soittajat saavat palkkaa nimenomaan kamariorkesterityöstä. Hanke oli hyvässä myötätuulessa, mutta kaatui sitten kunnallispoliittisiin ristiriitoihin.

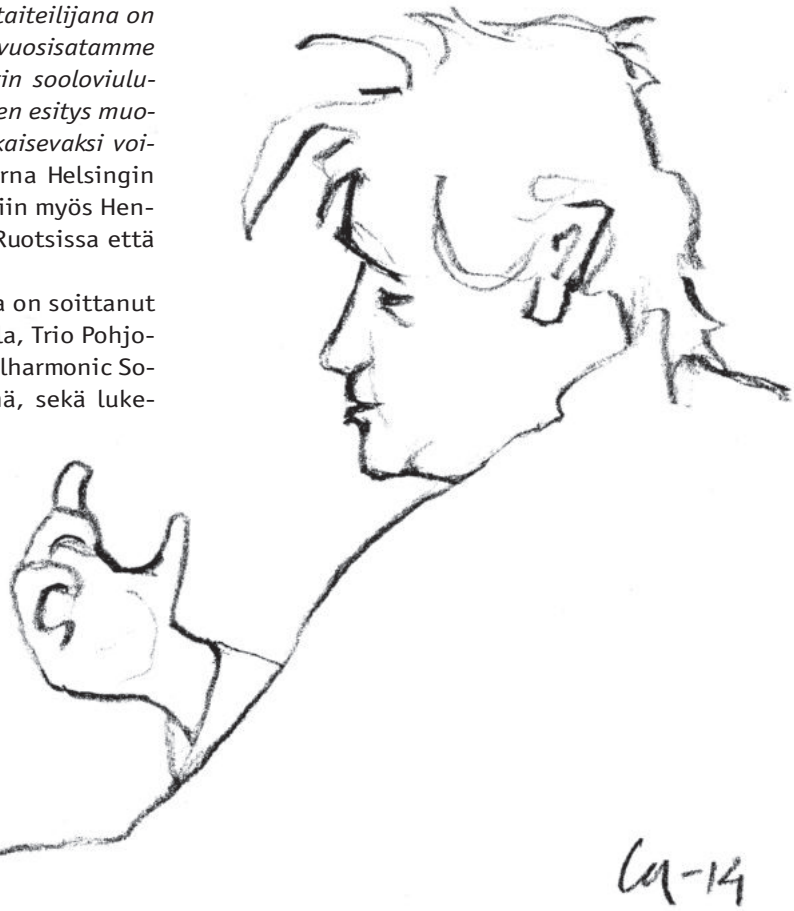

Vasemmalla: Paavo Pohjola (kuva: Hanna Pohjola); oikealla: Lassi Rajamaan piirros Paavo Pohjolasta 2014.

Paavo Pohjola tuli Sibelius-Akatemian kamarimusiikin lehtoriksi v. 1982, missä virassa hän oli 15 vuotta. Tänä aikana hän kehitti ulkomaisten suhteiden verkoston ja kansainvälinen toiminta oli vireää. Myös hänen johtamansa Sibelius-jouset vieraili kahdesti Ruotsissa Arjeplogin musiikkijuhlilla, teki kiertueen Skotlannissa ja vieraili Savonlinnan oopperajuhlilla. Kamarimusiikin ohella Paavo johti myös kaksi oopperaa ja Sibelius-Akatemian sinfoniaorkesterin konsertin, jossa solistina oli Tsaikovski-trio. Paavo oli vierailevana viulunsoiton professorina Colorado Universityn Boulderissa v. 1992, ja johti siellä myös Schubertin suuren C-duuri-sinfonian Boulder Philharmonic Orchesterin kanssa.

Malmön Musiikkikorkeakoulussa Paavo oli aluksi vierailevana opettajana ja sai sieltä sitten kamarimusiikin professorin viran 1997. Malmössä hän organisoi kamarimusiikin opetusta, teki yhteistyötä Lontoon Royal Academyn, Royal Collegen, Chilingirian-kvartetin, Alberni-kvartetin sekä Kööpenhaminan ja Odensen kanssa.

Paavo Pohjola on vahvasti oppilailleen omistautunut opettaja ja herkkävaistoinen pedagogi, jolla on kokemusta ja näkemystä. Hänen periaatteenaan on kasvattaa hyviä ja monipuolisia muusikoita, ei kilpailuvoittajia. Hän ei ole myöskään kiinnostunut tulemaan musiikkikilpailujen tuomariksi. Suurin osa jousisoittajista löytää paikkansa orkestereissa ja aika harva tekee solistista uraa. Tärkeintä on, että jokainen löytää oman vahvuutensa. Paavo on opettanut jousisoittajia jo puoli vuosisataa ja niinpä Suomen orkestereissa on melkoinen määrä hänen entisiä viulu- tai kamarimusiikkioppilaitaan, joista täällä on tänään edustava joukko. Paavo on aina korostanut yhtyesoiton merkitystä jokaiselle muusikolle. Kuten myös Kreeta-Maria Kentala Helsingin Sanomissa 22.9.2013:

Oman kokemukseni mukaan orkesterisoiton niksit ehtii kyllä oppia työelämässä, jos orkesteriin tullessaan noviisi omaa kaksi tärkeää asiaa: kamarimusiikillisesti koulutetut korvat ja tyylillisesti laajan yhtyesoittokokemuksen.

Paavo Pohjola on ollut Suomen musiikissa eräänlainen harmaa eminenssi, joka on ollut usein asiantuntijana ja taustavaikuttajana ja hän on aina ollut oppilaittensa suuresti arvostama opettaja. •

Outi Ahava

Paavo Pohjolan toiminta

Radion Sinfoniaorkesterin 1-viulun soittaja 1956–60 • Kansainvälisen Mozart-kilpailun finaali 1955 • Ensikonsertti 1955 • Solistikonsertteja sekä kamarimusiikkikonsertteja Suomessa ja ulkomailla, Radion kantanauhoja, keikkamuusikkona elokuvissa ym. •

Heidelbergin sinfoniaorkesterin konserttimestari 1960–62 • Hannoverin Niedersächsisches Symphonieorchesterin konserttimestari 1962–63 • Suomen Radion Sinfoniaorkesterin konserttimestari 1963–65 • Tukholman Filharmonian konserttimestari 1965–74 • Drottningholmin oopperaorkesterin konserttimestari 1965 –73 • Espoon kamariorkesterin taiteellinen johtaja 1973–83 • Suomen kansallisoopperan orkesterin konserttimestari 1977–78 •

Sibelius-Akatemian kamarimusiikin lehtori 1982–97 • Malmön Musiikkikorkeakoulun vieraileva opettaja 1993–97 • Malmön Musiikkikorkeakoulun kamarimusiikin professori 1997–2003 • Sibelius-Akatemian dosentti 1997– • Seinäjoen kamarikesäkurssin johtaja 1983–2013 • Aino Ackté -instituutin taiteellinen johtaja Savonlinnassa 80-luvulla • Wegeliuksen muisto -säätiön hallituksen pj. 1994–2013

Lähteet

• Vem och vad 2010
• SJO:n tiedotuslehti, talvi -99
• Vanhat lehtileikkeet ja kotiarkisto

Paavo Pohjola ja Heidi Mantere.

Meidän kauttamme löydät soittimet ja tarvikkeet oppilaallesi parhaaseen mahdolliseen hintaan, laatutakuulla.

Professional in fine stringed instruments since 1968

Risto Vainio Oy

Apollonkatu 21
00100 Helsinki
Finland
p. +358 9 447 226

www.ristovainio.com
info@ristovainio.com

Vuorovaikutuspäivät 2020

Etäopetusta SJO:n Vuorovaikutuspäivillä Lapin Musiikkiopistossa

Lapin musiikkiopistossa on meneillään Aurora Borealis -mentorointimenetelmällä etenevä kehittämishanke. Mentorina toimii Taideyliopiston Sibelius-Akatemian sellonsoiton ja pedagogiikan ohjaava opettaja MuT Tapani Heikinheimo. Hän on ohjannut Rovaniemen nuoria sellistejä etänä pari kertaa sekä viime vuonna että kuluvalla kaudella. SJO:n vuorovaikutuspäivien ohjelmaan kuuluva Etäopetusdemonstraatio on lauantaina 8.2. iltapäivällä. Työskentelyssä käytetään Polycom -etäopetuslaitteistoa.

Sellistit soittavat Rovaniemellä ja ohjaus tapahtuu Sibelius-Akatemian etästudiossa Helsingin musiikkitalossa. Etätyöskentelyn tavoitteena on tarjota sello-oppilaille peili ja virikeikkuna normaalien viikkotuntien lisänä. Oppilaat saavat kommentteja ja ehdotuksia omaan soittoonsa ja musiikin tekemiseen.

Yhteistyökumppaneita toimivat Lapin musiikkiopiston sello-opettajat Anna-Liisa Koponen ja Amanda Sitomaniemi. Rovaniemen opettajat organisoivat toimintaa ja soittavat mukana sekä sellolla että pianolla ja auttavat tarpeen mukaan ”kädestä pitäen”. Kollegiaalisena yhteistyönä kehitämme sellonsoiton harjoittelutapoja, toteutamme harjoituksia ja jaamme musiikillisia käytäntöjä ja ideoita.

Paikallisten opettajien läsnäolo on välttämätöntä, koska nuorten soittajien opettaminen etänä jää helposti irralliseksi. Lisäksi meidän täytyy käyttää lyhyitä ja selkeitä harjoituksia, joita voi toistaa ja varioida. Opittavan asian ymmärtämiseen pyrimme mielikuvien avulla ja improvisaation keinoin.

Demonstroimme miten musiikillinen improvisaatio soittotunnilla voi toimia myös etänä. Haasteena on se, että Polycom-laitteistoa käytettäessä soiton ja puheen täytyy toimia vuorotellen. Äänen tuoton samanaikaisuus ei ole siis mahdollista, koska median välityksessä on lyhyt viive.

Demonstraatiossa varaamme aikaa myös SJO-kollegojen keskustelulle ja syntyneitten kommenttien jakamiselle. •

SJO

Sirkka Kuula

Suomalainen viulukoulu

1	24€
2	23€
JOULU	22€
ORKESTERI	29€
ORKESTERIJOULU 1	29€
BAROKKIORKESTERI	29€

Myynti: Nuottikauppa Ostinato Oy ja tekijä
www.suomalainenviulukoulu.com

Suomen musiikkioppilaitosten liiton (SML) jousisoitinten teemavuosi 2020–21

vuorovaikutus päivät 2020

Teemavuoden tavoitteena on edistää jousisoittimien soittamisen harrastamista sekä erityisesti alttoviulun ja kontrabasson soiton asemaa SML:n jäsenoppilaitoksissa. Teemavuosi toteutetaan yhteistyössä Suomen Jousisoitinopettajat ry:n, Suomen kontrabassoklubi ry:n, Suomen alttoviuluseuran, Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n ja Sibelius-Akatemian kanssa.

Teemavuoden aikana tehdään selvitys, jonka avulla selvitetään jousisoittimien ja erityisesti kontrabasson ja alttoviulun tilannetta suomalaisissa musiikkioppilaitoksissa, ja tavoitteena on myös lisätä erikokoisten jousisoitinten saatavuutta ja lainausmahdollisuuksia mm. soitinopettajien instrumenttikohtaisten WhatsApp-ryhmien avulla.

Teemavuosi esittäytyy näyttävästi liiton syys- ja kevätpäivillä sekä muissa tapahtumissa, kuten Nuori Soittaa! -tapahtuman yhteydessä, joka järjestetään Kuopiossa 4.–6.11. 2020. Tällä kertaa orkestereita ja yhtyeitä rohkaistaan ottamaan Nuori Soittaa! -tapahtumaan mukaan erityisesti jousille tehtyjä teoksia. Tavoitteena on myös järjestää jousisoitinopettajille koulutusta liittopäivien yhteydessä.

Teemavuoden aikana esitellään uutta kustannettua opetusmateriaalia ja opettajien tekemää omaa pedagogista materiaalia, keskustellaan alueellisen yhteistyön haasteista ja mahdollisuuksista, pohditaan, kuinka uudet opetussuunnitelmat näyttäytyvät jousisoittimissa (esim. improvisaatio jousisoittimilla) ja keskustellaan oppilasrekrytoinnista.

SML:n tapahtumien lisäksi järjestetään instrumenttikohtaisia tapahtumia ja koulutusta soitinseurojen ja SML:n jäsenoppilaitosten toimesta.

Teemavuosi avataan Rovaniemellä Suomen Jousisoitinopettajat ry:n ja Lapin musiikkiopiston järjestämillä vuorovaikutuspäivillä 8.–9.2.2020 ja se päättyy ESTA-tapahtuman (European String Teachers Association) yhteydessä Helsingissä 3.–7.8.2021.

Teemavuosi avaa hienon mahdollisuuden keskustella jousisoitinten harrastamisen haasteita ja kehittämismahdollisuuksista yhdessä oppilaitosten rehtoreiden, jousisoitinten opettajien ja soitinseurojen kanssa.

Lisätietoja teemavuodesta on saatavilla SML:n verkkosivuilla vuoden 2020 alusta lähtien.

Hyvää ja antoisaa teemavuotta! •

Jouni Auramo

SML:n puheenjohtaja

Improa, rallatuksia *ja* komppausta

vuorovaikutus päivät 2020

Olen Kaustisella kansanmusiikkipiireissä kasvanut viulisti, ja muusikkouteeni on lapsesta pitäen kuulunut ilman nuotteja soittaminen ja säestäminen harmoonilla. Lapsuudessani Kaustisella asui myös improvisaation ja säveltämisen puolestapuhuja, emeritusprofessori Heikki Laitinen, jonka vaikutuksesta aloinkin heti ensimmäisessä opetuspaikassani 1980-luvun lopulla Länsi-Helsingin musiikkiopistossa teettää oppilaillani omia sävellyksiä.

Muistanpa eräänkin ihanan viulistitytön, jolle ei ollut siunaantunut viulistin käsiä, mutta paljon musikaalisuutta. Teimme hänen kanssaan sitten pitkän yhteisen aherruksen jälkeen ensimmäisen kurssitutkinnon, mutta pelkillä omilla sävellyksillä. Jury ei maininnut sanallakaan kankeista käsistä, vaan oli kekseliäiden omien sävellysten lumoissa ja ihastuksesta ymmyrkäisenä. Näin tämäkin oppilas, joka ei välttämättä instrumentalistina tulisi koskaan pääsemään kovin pitkälle, pääsi tekemään soittotunneilla jotain sellaista, josta sai kehuja ja hyvää mieltä. Viimeistään silloin vakuutuin oman musiikin tekemisen tärkeydestä.

Viime vuosikymmenet olen toiminut barokkiviulun ja vanhan musiikin opettajana, mutta viime aikoina olen palannut enemmän taas perusopetuksen pariin. Huomasin, että minun yksinkertaisille improvisaatio- ja sävellysharjoituksilleni voisi olla kysyntää, varsinkin taiteen perusopetuksen uuden opetussuunnitelman takia.

Ihan kaikki osaavaat improta ja säveltää. Se on oikeasti helppoa kuin heinänteko, kunhan vaan lähtötaso pidetään tarpeeksi matalana, eikä ajatella heti neliäänisiä fuugia tai sonaattimuotoa. Lähtökohtanani on viulukouluista ja kansanmusiikista tuttu tonaalinen musiikki, sellainen, jota voidaan kompata perussoinnuilla. Ensin tehdään omia sanoja, joista saa vetävän rytmin, ja näitä rallatuksia voidaan soitella ensin vapailla kielillä, ja sitten ottaa sormia käyttöön. Opettajat opettelevat vapaiden kielten toonika- subdominantti- ja dominanttisoinnut pizzicatoina, ja näillä simppeleillä soinnuilla voidaan tosi pitkälle kompata pienten oppilaiden kappaleita.

Sitten ruvetaan lisäämään ääniä, ja kappaleita voidaan tehdä esim. läksynä olevan asteikon äänillä. Taikka jos kappaleessa on joku viheliäisesti ikävyyksiä tuottava pätkä, niin jos niillä äänillä tekeekin oman kappaleen, niin varmasti viheliäinen pätkäkin alkaa vähitellen taittua.

Jos oppilaat totutetaan heti pienestä pitäen omien kappaleiden tekemiseen, niin taito säilyy kyllä elämän läpi. Tärkeää on, ettei mene peukaloimaan eikä parantelemaan lasten teoksia. Auttaa voi toki soinnuttamalla, mutta vaikka tuotos olisi miten muotopuoli tahansa, niin se on lapsen ikioma ja sillä tavalla arvokkain mahdollinen. Pikkuhiljaa oppilaalle voi ujuttaa ajatuksia symmetrisistä fraaseista, ja vaikka siitä että yleensä kappaleen lopussa ja alussa on sama sävellaji.

Ottakaa soittimet mukaan Rovaniemelle, niin testaillaan yhdessä näitä juttuja siellä! •

Iloisiin tapaamisiin,
Kreeta-Maria Kentala

XII KANSAINVÄLINEN

JEAN SIBELIUS VIULUKILPAILU

22.11. - 3.12.2020
HELSINKI

FINAALIT MUSIIKKITALOSSA

RADION SINFONIAORKESTERI
Dima Slobodeniouk

HELSINGIN KAUPUNGINORKESETERI
Susanna Mälkki

PALKINNOT
I 30 000 € | II 20 000 € | III 15 000 €

TUOMARISTON PUHEENJOHTAJA
Sakari Oramo

sibeliuscompetition.fi

Vuorovaikutuspäivät 8.–9.2.2020: OHJELMA

Lapin musiikkiopisto,
Lappia-talo, Jorma Eton tie 8 B, 96100 ROVANIEMI

PERJANTAI 7.2.2020

klo 19.00 Lapin kamariorkesterin konsertti Kulttuuritalo Korundissa
Lapinkävijäntie 4, 96100 Rovaniemi
TILOJA, KUVIA JA KÄÄNTEITÄ
John Storgård, johtaja
Mikko-Pekka Svala, fagotti
Noora Van Dok, kontrafagotti
Paul Patterson At the Still Point of the Turning World
Elena Firsova: *Winter Music*
Tomi Räisänen: *Axis Mundi*
Kaksoiskonsertto fagotille, kontrafagotille ja kamariorkesterille (2020, kantaesitys)
Aaron Jay Kernis: *Musica Celestis*, versio jousiorkesterille
Modest Musorgski: *Näyttelykuvia*, sov. kamariorkesterille Wolfgang Rentz (e.k. Suomessa)

LAUANTAI 8.2.2020

Klo 10.00 Ilmoittautuminen ja aloituskahvit
Lapin musiikkiopisto, II krs., Jorma Eton tie 8 B, 96100 Rovaniemi

klo 11.30 Vuorovaikutuspäivien avaus Helena-salissa
Kaisa Kuula-Bullat, Lapin musiikkiopiston rehtori
Heidi Mantere, Suomen Jousisoitinopettajat ry:n hallituksen pj.

Klo 11.45 Jousisoitinten teemavuosi 8.2.2020–7.8.2021
SJO ry, ESTA Hki 2021 ja SML yhteistyön avaus:
Jouni Auramo, Suomen musiikkioppilaitosten liiton pj.

klo 12.00 Sellonsoiton oppilaslähtöinen pedagogiikka
Helli Seppä, yhteistyössä LMO:n sellonsoiton lehtorin Anna-Liisa Koposen oppilaita

klo 12.45 Jousisoittimen käsittely ja ylläpito
Juhana Kelloniemi, viulurakentaja, Kemijärvi
Aurora Expertise

klo 13.00 Lounas (omakustanteinen)
Lounaspaikkoja: Café & Bar 21, Rovakatu 21 • Roka, Ainonkatu 3 •
Feenix, Kauppakeskus Rinteenkulma, Koskikatu 25 • Kotipizza, Pohjolankatu 4 •
Cafe Toivo, Rovakatu 14 • Kissakahvila Freija (sushilounas, varaa etukäteen Freijan Facebookista),
Rovakatu 7 • Rosso, Maakuntakatu 30 • Hostel Cafe Koti, Valtakatu 21 •
Prisman ravintolamaailma, Teollisuustie 2

klo 14.30 Posterit – Posters
Sirkka Kuula, Viulukoulu
Päivi Pousar, Kansainvälinen Jean Sibelius -viulukilpailu

klo 15.00 ***Suomen Jousisoitinopettajat ry:n sääntömääräinen*** **vuosikokous**
Lapin musiikkiopiston Helena-salissa II krs.

klo 15.30–16.30 Jousien vuosi 8.2.2020–7.8.2021
Jouni Auramo, SML:n puheenjohtaja: ajankohtaiskatsaus

tai vaihtoehtoisesti
klo 15.45–17.00 Soittotaitoa etänä
Tapani Heikinheimo, *Lapin musiikkiopiston studio, I krs.*

Tauko

klo 18.00 Aurora Borealis Strings – konsertti Kulttuuritalo Korundissa
Lapinkävijäntie 4, 96100 Rovaniemi
Lapin musiikkiopiston Minijouset, Revontulijouset ja Juniorijouset, johtaa Igor Arias
Oulun konservatorion Da Capo orkesteri, johtaa Jaana Herlevi-Hautala

klo 19.15 Rovaniemen kaupungin vastaanotto Alaruokasen talolla
Valtakatu 8, 96200 Rovaniemi

SUNNUNTAI 9.2.2020

klo 9.30 Pilates Strings
Heidi M. Mantere, Somatic Pilates -ohjaaja

klo 10.00 Orkesterisoitossa tärkeintä on! Jukka Rantamäki, oppilasorkestereiden ohjaaja

klo 11.15 Omaa musaa -workshop
Kreeta-Maria Kentala
Omaa musaa -workshop auttaa jousisoitinopettajia pääsemään alkuun oppilaiden kanssa tapahtuvan säveltämisen ja improvisoinnin kanssa. Tarkoitus on, että kuulijat osallistuvat oman soittimensa kanssa tähän sessioon. Osallistuminen on paljon hauskempaa kuin vain kuuntelu. Takaan, että kaikki ne jutut, mitä workshopissa tehdään, sujuvat kaikilta ihan luonnostaan! • Käytetään samankaltaista soivaa materiaalia, kuin mitä soittotunneilla soitetaan, eli tehdään ihan tonaalista musiikkia, jota säestetään helpoilla soinnuilla. Liikkeelle lähdetään omista loruista ja vapaista kielistä, ja katsotaan, kuinka pitkälle puolessatoista tunnissa ehditään päästä. Toivottavasti ehditään vähän paneutua myös omalla soittimella komppaamiseen.

klo 13.00 Oppilaskonsertti / SJO ry:n vuorovaikutuspäivien päätös
Lapin musiikkiopiston Helena-salissa, II krs.
Lapin musiikkiopiston oppilaat esiintyvät

Hyvää kotimatkaa! •

Osallistumismaksu 50 e
MAKSATHAN OSALLISTUMISMAKSUSI ETUKÄTEEN
estafinland.fi -verkkosivujen kautta tai suoraan SJO ry tilille:
NORDEA FI83 1023 3000 2404 52
(SJO:n jäsenet: jäsenmaksu 30 e / toimintavuosi, opiskelijat 15 e / kaudet 2020–21)

Vuorovaikutuspäivien ajan yhteistyössä:
viulunrakentaja Juhani Kelloniemi, jousenrakentaja Armin Seebass & Soitin Laine

VIULUKILPAILUJEN VUOSI 2020 – Jaakko Kuusiston, Elina Vähälän ja Sakari Oramon ajatuksia kilpailuista

XII Kansainvälisen Jean Sibelius -viulukilpailun pääsihteeri Päivi Pousar kysyi kolmelta suomalaiselta huippumuusikolta heidän ajatuksiaan viulukilpailuista sekä omista kokemuksistaan kilpailuissa.

KUOPION VIULUKILPAILU

J: Olin vasta 15-vuotias osallistuessani Kuopion kilpailuun, ja se oli ensimmäinen varsinainen kilpailuni. Siksi muistotkin ovat aika vahvoja, eikä se mitenkään erityisen helppo prosessi ollut. Mullahan ei ollut oikein mitään käsitystä esimerkiksi muiden soittajien tasosta ja siitä, onko mulla mitään mahdollisuuksia vaikkapa finaaliin. Aika pystymetsästä sitä tavallaan tultiin, mutta onneksi tuli lähdettyä ja voittopuolisesti se oli hieno kokemus.

Sinänsä mun mielestä Kuopion kilpailun rooli on merkittävä riippumatta sen suhteesta Sibelius-kilpailuun, vaikka toki kotimaisten soittajien osalta asiaan liittyykin tiettyä synergiaa. Mutta kyllä Suomen kaltaisessa maassa yksi merkittävä kansallinen viulukilpailu pitää olla joka tapauksessa. Kuopio on kantanut sitä lippua hyvin jo pitkään, ja kilpailun elinvoimaisuudesta pitää kaikin tavoin huolehtia jatkossakin.

E: Kuopion viulukilpailulla on hyvin merkittävä rooli suomalaisessa viulutaiteessa. Se tarjoaa todella hienon haasteen nuorille valmistaa pitkäjänteisesti laaja ohjelmisto esityskuntoon sekä areenan esitellä innostuneelle yleisölle nuoria taiteilijoita. Pedagogeille kilpailun taso valaisee myös realistisesti sitä missä koulutuksessamme ollaan menossa ja missä olisi parantamisen varaa. On tärkeää, että Suomessa on kilpailu, jonka ohjelmisto on vaikeusasteeltaan linjassa kansainvälisten kilpailujen kanssa, ja tässä tapauksessa ohjelmistolla on luonnollisesti yhteyksiä Sibelius-kilpaan. Viiden vuoden sykli pitää kilpailun harvinaisena ja arvokkaana tapahtumana.

Itse en koskaan osallistunut Kuopion kilpailuun. Kun asia olisi ollut minulle ajankohtainen, olin juuri vaihtanut opettajaa vain muutamaa kuukautta aiemmin. Samalla myös koko ohjelmisto oli vaihtunut. Ajankohta ei siksi tuntunut sopivalta. Toisaalta otin sitten osaa saman vuoden Sibelius-kilpaan, ja siellä minulle olisi ehdottomasti ollut hyötyä osallistumisesta Kuopion kisaan!

S: Kuopion viulukilpailu 1989 on ainoa musiikkikilpailu, johon olen ottanut osaa. Alkuerissä soitin ainoan kerran elämässäni julkisesti Paganinia, kapriisit 1 ja 17. Viulistiprofiilini oli enem-

Jaakko Kuusisto, viulisti, säveltäjä ja kapellimestari. Mukana niin kuulijana ja kilpailijana kuin tuomariston jäsenenäkin ja Kuopiossa myös tuomariston puheenjohtajana. Tammikuussa 2020 tulee vielä yksi rasti lisää, kun hän tuomaroi Kuopion kilpailun finaalit (kuva: Petra Tiihonen).

män keskittynyt uuden musiikin ja kamarimusiikin suuntaan, mutta ajattelin että kilpailukokemus olisi terveellinen. Asuimme tuohon aikaan puolisoni Anu Komsin kanssa Pariisin Cité des Arts:issa Anun opiskellessa laulua Régine Crespinin johdolla. Siellä seurasimme mm. Berliinin tapahtumia tabloidlehtien ja heikkolaatuisen pikkuradion kautta. Anu odotti esikoistamme Taavia, minä harjoittelin yksiössämme Bartókin sooloviulusonaattia, soolo-Bachia ja Paganinia päivästä toiseen. Itse kilpailu oli kiva kokemus. Pääsin finaaliin ja sain 5. palkinnon. Sibeliuksen konsertossa jousen kanta taisi osua tallaan ja viulun viritys meni pipariksi. Kuopion kilpailu on merkittävä areena nuorille viulisteille, mutta se on säilyttänyt kotoisen luonteensa. Kilpailun voi ymmärtää aivan omana tapahtumanaan, vaikkakin monille se on myös Sibelius-kilpailun esikierros ja sinällään tarjoaa arvokkaita kokemuksia kaikille osallistujille. Itse olin tottunut soittamaan paljon musiikkia, mutta kilpailuohjelmiston vaatima työmäärä tuli sittenkin yllätyksenä.

Elina Vähälä, viulisti ja viulunsoiton professori. Kuopion viulukilpailussa yleisön jäsenenä sekä tuomaristossa. Vuoden 2020 kilpailussa tuomariston puheenjohtaja (kuva: Laura Riihelä).

SIBELIUS-VIULUKILPAILU

J: Kuopion kisojen jälkeen jatkoin tosiaan ikään kuin samassa "putkessa" vuotta myöhemmin pidettyihin Sibelius-kilpailuihin, vaikka ihan yhtä hyvin olisin voinut odottaa 5 vuotta – varmaankin sitä olisi ollut vielä valmiimpi siinä vaiheessa. Tunnelma oli kovin toisenlainen kuin kotoisen oloisissa Kuopion kilpailuissa: nyt mukaan tulivat huomattavasti suurempi medianäkyvyys, kriitikoiden spekulaatiot ja armottomat arviot, ja niin edelleen. Finaaliin eteneminen oli tietenkin hieno kokemus, ja kyllähän jokainen kilpailu aina vei omaa osaamista ja valmiutta eteenpäin. Omalle uralle kuitenkin eräät muut kansainväliset kilpailut muodostuivat myöhemmin merkittävämmiksi.

Sibelius-kilpailuhan kuuluu tänä päivänä arvostetuimpien viulukilpailujen joukkoon. Luulen että monien hyvien voittajien ohella tähän on vaikuttanut erityinen paneutuminen tuomaristotyöskentelyn luotettavuuteen ja koskemattomuuteen. Sibelius-kilpailuissa on noudatettu tiettyjä hyviä periaatteita jo pitkään, ja monet muut ovat sittemmin etsiytyneet samankaltaisten toimintatapojen piiriin. Kansainvälisiä musiikkikilpailuja vaivaa kuitenkin tänä päivänä tietty inflaatio: kisoja on loputtoman paljon ja voittajia samanaikaisesti markkinoilla aivan liikaa. Kun kaikilla on biografiassaan ensimmäinen palkinto jostain, se alkaa menettää merkitystään. Sibelius-kilpailulla saattaa olla tulevaisuudessa haastetta säilyttää itsensä musiikkielämän kannalta relevanttina siinä missä muillakin, mutta lähtötilanne on kuitenkin terveellä pohjalla.

E: Sibelius-kilpailu ei ollut minulle henkilökohtaisesti miellyttävä kokemus. Jälkikäteen ajateltuna en myöskään ollut ohjelmiston kanssa niin pitkällä, että olisin pystynyt näyttämään parasta osaamistani ja soittamaan vapautuneesti. Odotukset ja realiteetit eivät kohdanneet, tie tyssäsi välierissä, finaalipaikka jäi saamatta. Se sapetti hetken, tosin ymmärsin jo silloin, että ohjelmistolla olisi pitänyt olla enemmän maileja takanaan.

Sibelius-kilpailu sinänsä kuuluu maailmalla vanhimpiin ja arvostetuimpiin kilpailuihin. Tuomarityöskentely on rehtiä, ja Tuomas Haapasen luoma äänestyssysteemi ei mahdollista taktikoin-

tia. Tämä on kilpailun maineelle erittäin olennainen asia.

Uusia kilpailuja on vuosien varrella ilmaantunut kuin sieniä sateella, ja joissain niissä on tarjolla huomattavan suuria rahapalkintoja, lainaviuluja, levytyssopimuksia jne. Samalla olemme saaneet todistaa kilpailuviulisti-ilmiön syntyä – samat nimet kiertävät eri kilpailuja vuodesta toiseen ja saavat sen finaalipaikan, mutta kuitenkaan varsinaista läpimurtoa karriäärin suhteen ei tunnu tapahtuvan. Jaakko mainitsikin inflaation, joka on päässyt syntymään. Tämä on täyttä totta. Vuonna 2015 Sibelius-kilpailun lisäksi järjestettiin Kuningatar Elisabeth-, Taikovski-, Joseph Joachim-, Paganini- ja Sarasate-kilpailut sekä varmasti kymmeniä pienempiä kisoja.

Näen, että nykyään kilpailujen merkitys on nimenomaan siinä, että nuoret soittajat saavat haasteita sekä esiintymistilaisuuksia sekä mahdollisesti pääsevät esiintymään orkesterin kanssa. Jos on onnekas, saattaa jokin agentuuri kilpailijan bongata tai kisasta saattaa seurata joitakin keikkoja. Kilpailuvoitto ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti kansainvälistä uraa.

S: Monia muistoja liittyy Sibelius-kilpailuun, vaikka en ole osanottajana ollutkaan. Äitini Liisa Pohjola toimi monena vuonna yhtenä kilpailun pianisteista, ja sain tutustua jo kymmenvuotiaana moniin kilpailijoihin, joista jotkut ovat jääneet mieleen. Vuonna 1980 ja 1985 seurasin kisoja innokkaasti yleisön joukossa. Kun 1995 olin RSO:ta johtamassa finaaleissa, eräs japanilainen kilpailija, joka soitti kanssamme Bartókin konserttoa, ajautui esityksen aikana niin lähelle minua (hakiko turvaa?) että iskin hänen viulunsa snekkaan vasemmalla kädelläni, jolloin viulu meni pois vireestä. Hän sai onneksi aloittaa alusta, ja sijoittuikin varsin hyvin. Muutaman finalistin koin silloin sangen hankalaksi säestettäväksi, ja useilla heistä oli aika rajallisesti kokemusta konserttojen soittamisesta. Kunnialla kuitenkin selvittiin. Finaalin harjoituksiin kuuluu etukäteistapaaminen kunkin solistin kanssa. Tuolloin 16-vuotias Lisa Batiashvili jäi erityisesti mieleen kysymällä tarkkaan kohdennettuja kysymyksiä Sibeliuksen konserton yksityiskohdista. Hänen kanssaan olen saanut tehdä useita konsertteja eri puolilla maailmaa, mikä on ollut erittäin antoisaa taiteellisesti. Vuonna 2010 johdin RSO:ta finaaleissa, ja 2015 kuulin finaalit paikan päällä. On upeaa saada jatkaa näitä kokemuksia vuoden 2020 kilpailun tuomariston puheenjohtajana!

TIE VIULUKILPAILUUN

J: Kilpailemisen ehdottomasti suurin hyöty ei ole mahdollinen palkinto, vaan se työ mikä on pakko tehdä, että voi ylipäätään omata menestymisen mahdollisuuksia. Laajan ohjelmiston yhtäaikainen hallinta korkeimmalla mahdollisella henkilökohtaisella tasolla on sellainen prässi, että siinä oppii paremmin kuin millään muulla tavalla. Tästä syys-

Sakari Oramo, kapellimestari, viulisti ja orkesterinjohdon professori. Kuopiossa osanottajana 1989. Sibelius-viulukilpailuissa yleisön joukossa vuodesta 1975, ja kapellimestarina finaaleissa 1995 ja 2010. Malko-kapellimestarikilpailun tuomariston puheenjohtaja 2015 (kuva: Benjamin Ealovega).

tä rohkaisen edelleen nuoria soittajia kilpailuihin, vaikka uran käännekohdaksi kilpailemisesta on hyvin harvalle. Itse kilpailutapahtumakin kasvattaa; se opettaa hermojen hallintaa ja paineensietoa. Itse olen kokenut, että sen vaativampaa paikkaa ei ole tullut vastaan kuin sooloviuluesitys kansainvälisen kilpailun ensimmäisellä kierroksella.

Tulevaisuuden kilpailuvaatimukset ovat mielenkiintoinen kysymys. Luulen että kilpailuilla on painetta antaa entistä enemmän tilaa persoonallisuuksien esiintulolle, mitä voidaan avittaa esimerkiksi antamalla huomattavaa valinnanvapautta kilpailuohjelmiston suhteen. Kuitenkin on samalla tärkeää pitää ohjelmisto sellaisena, että sillä voidaan aidosti mitata relevantteja taitoja ja soiton laatutekijöitä. En usko, että mitään mullistavia uudistuksia on näköpiirissä.

E: Omasta kantapään kautta kerätystä kokemuksesta voin sanoa, että kilpailuun osallistuessa ohjelmiston suunnittelu on kaiken A ja O. Tässä opettajan olisi myös syytä olla oppilaan tukena niin paljon kuin mahdollista. Liikkumavaraa ohjelmistoissa on usein ainakin jonkin verran, tosin useimmissa kisoissa on edessä ne pakolliset Bachin ja Paganinin soolot. Kilpailutilanne itsessään on niin haastava, että kannattaa valita sellaisia teoksia, joita todella rakastaa ja joiden parissa on valmis viettämään todella paljon aikaa. Sellaiset teokset myös ovat omiaan näyttämään kilpailijan parhaat puolet ja näin ollen antavat itseluottamusta ja autenttisuutta esitykseen. Itseään voi sitten haastaa muunlaisen ohjelmiston parissa muualla.

Tärkeää on myös, että kisaohjelmistoa esittää etukäteen niin paljon kuin mahdollista. Nimim. Ei olisi kannattanut mennä Brysseliin soittamaan Ysaÿen kakkosta ensi kertaa tuomariston eteen.

S: Voin vain allekirjoittaa Jaakon ja Elinan kommentit ja toivoa että löydämme vuoden 2020 kilpailuissa nimenomaan muusikkopersoonallisuuksia, sellaisia, joilla on annettavaa!

MITÄ MUISTOJA VOISIT KILPAILUISTA KERTOA?

J: Mulle kävi aika kuvaava juttu vuoden 1993 Kuningatar Elisabeth -kilpailussa Brysselissä. Karsiuduin finaalista, mutta kilpailusta tuli silti kenties paras kilpailukokemukseni. Soitin välierien viimeisenä, ja kun finalistien nimet julkistettiin enkä ollut siinä joukossa, yleisö jossain määrin suivaantui, buuasi tuomaristolle ja osoitti mulle suosiota. Siitä seurasi tietenkin mediahuomiota oikein urakalla, ja lopputulos oli, että sain enemmän esiintymistarjouksia tämän kilpailun kautta kuin niistä, joissa pääsin finaaliin. Eli ei sitä koskaan tiedä, ja voitto ei todellakaan ole ainoa tavoittelemisen arvoinen asia.

E: Joachim-kisoissa vuonna 2000 yksi ja ainoa tavoitteeni oli päästä finaaliin. Olin tehnyt kaiken edellä kirjoittamallani tavalla – valinnut ohjelmiston todella huolella, esittänyt sitä eri konserteissa ja kavereille, sekä nautin ohjelman esittämisestä suuresti.

Tuomaristo vetäytyi harkitsemaan finalistien nimiä. Saimme kellonajan, jolloin tulokset julkistettaisiin. Lähdin kanssakilpailijoiden (joukossa myös tuleva voittaja, Frank Huang) kanssa baariin odottelemaan ja pitämään hauskaa. Kun tulimme takaisin kilpailupaikalle, Frankia ja minua onniteltiin – kuuden finalistin nimet oli julkistettu jo aikoja sitten, ja me hölmöt missasimme koko juhlavan tilanteen! •

Päivi Pousar

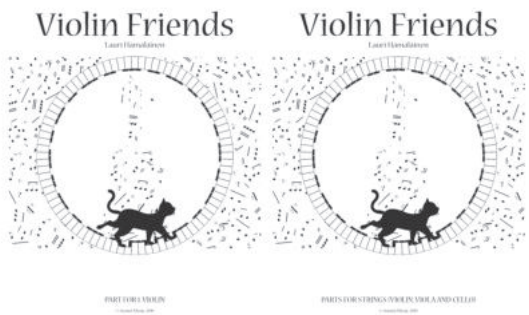

Iloinen ja värikäs **Violin Friends -perhe** laajenee nyt myös kamarimusiikin suuntaan. Uudet sovitukset tutuista lastenlauluista tarjoavat opistotason soittajille mahdollisuuden esiintyä yhdessä pianistien kanssa rytmistä yhteissoittoa kehittäen.

Violin Friends 1A och 1B på svenska 16€

11 Children's Songs for Piano Quintet 49€

12 Variations of Twinkle, Twinkle, Little Star by Mozart arr.for Piano Quartet 30€

Saatavana nyt Ostinatosta

Soiva Music Camp

Suomalais-amerikkalainen Soiva Music Camp järjestetään vuosittain Minnesotan Moorheadissa, Concordia Collegen loistavalla campuksella. Leiri on pidetty kaksi kertaa myös Suomessa, vuosina 2016 ja 2019, Kallio-Kuninkalan hurmaavassa ympäristössä. Leiri järjestettiin alun perin kolme kertaa Salolampi-nimisessä paikassa Minnesotan pohjoisosassa, vuosina 2008–10, mutta siirrettiin yhden välivuoden jälkeen Concordia Collegeen vuonna 2012. Leirin päätukija on Finlandia Foundation National ja vuodesta 2012 leirin johtohahmona on toiminut FFN:n hallituksen jäsen Dennis Anderson.

Leirillä soitetaan kaikkia jousisoittimia, huilua, klarinettia, saksofonia ja pianoa. Lisäksi leirillä voi opiskella sävellystä ja improvisaatiota, ja vuosittain olemme saaneet kuulla oppilaiden hienoja uusia sävellyksiä loppukonsertissa. Leirin sävellyksen opettajina ovat toimineet **Markus Fagerudd**, **Russell Peterson** ja viime vuosina **Doug Harbin**. Leirin pitkäaikaisin opettaja on huilisti **Debora Harris**, joka on ollut mukana kaikilla leireillä alusta saakka, ja hän toimii myös leirin amerikkalaisena koordinaattorina.

Leirin suomalaisia opettajia ovat olleet **Timo Klemettinen**, **Heta Priiki**, **Anna-Leena Rysä**, **Terhi Savo-Helske**, **Kari-Pekka Eskelinen**, **Minja Pentti**, **Marja Pohjola**, **Rauno Tikkanen**, **Satu Ylönen**, **Eeva Kaisa Malin**, **Hanne Lund**, **Marja Kaisla**, **Ritva Koistinen**, **Heli Talvitie**, **Hanna Tissari**, **Terhi Mali**, **Markku Luuppala** ja **Heidi Peltoniemi**. Amerikkalaisia opettajia ovat olleet **Steve Carlson**, **Leigh Wakefield**, **Michelle Laliberte**, **Jane Linde Capistran**, **Jay Hershberger**, **Sonja Bosca-Harasim** ja **Karin Klassen**.

Leirin painopiste on yhteissoitossa ja ohjelmassa on niin kamarimusiikkia, jousiorkesterisoittoa, huilu- ja klarinettiensembleja, monikätistä pianonsoittoa sekä koko leirin yhteinen orkesteri. Pyrimme aina valitsemaan ohjelmistoon niin amerikkalaista kuin suomalaistakin musiikkia, ja yleensä leirillä soitettavien kappaleiden musiikkityylit vaihtelevat klassisesta jazziin ja kansanmusiikista musikaalisävelmiin.

Leirin suurin anti on luonnollisesti yhdessä soittaminen musiikin ollessa keskipisteenä, mutta kaiken harjoittelun ohessa tutustumme toisiimme sekä saamme erilaisia kulttuurivaikutteita puolin ja toisin. Suomalaisille oppilaille ja opettajille leiri antaa lisäpotkua englannin kielen puhumiseen ja ymmärtämiseen. Leirin iltaohjelmat ovat

olleet suosittuja ja olemme opetelleet muun muassa amerikkalaisia tansseja Janen opastuksella, tutustuneet indonesialaisiin gamelan-soittimiin sekä kokeilleet afrikkalaista rummutusta ja tanssia.

Tässä muutamia leiriläisten kommentteja kahden viimeisen leirin jälkeen:

“Cultural immersion is a privilege to experience and I am so thankful to have been invited to participate this year. The Soiva Music Camp is a brilliant concept that has such a positive impact on all involved and opens up new chances to learn and grow both musically and personally.” –Aubrey, 15, clarinet.

“ Hienoa oli päästä Amerikkaan ensimmäistä kertaa elämässä ja hauskinta leirillä oli yhdessä soittaminen.” –Aarni, 14, viulu ja saksofoni.

“Leirillä oppi paremmin englantia ja iltaohjelmat olivat parhaita.” –Iiro, 11, viulu.

Ensi kesän leiri järjestetään jälleen Concordia Collegessa, Moorheadissa, 12.–21.6.2020. Suomalaiset lähtevät matkaan todennäköisesti 9.6. ja palaavat 22.6.

Vietämme perinteisesti muutaman turistipäivän jossain suurkaupungissa ennen leiriä, ja tähän mennessä olemme käyneet Minneapoliksessa, New Yorkissa ja Chicagossa. Suomalaisille oppilaille matkasta tulee vieläkin antoisampi, kun siihen yhdistetään tällainen suurkaupunkikokemus. Olemme käyneet konserteissa, musikaaleissa ja museoissa, sekä ihan vaan fiilistelleet kaupunkien tunnelmaa jokiristeilyillä, shoppailuilla, puistopiknikeillä ja muulla mukavalla. Lisäksi on ollut ihan paikallaan totutella aikaeroon ennen leirin alkua, jotta soittamiseen on päästy toden teolla kiinni leirin alkaessa.

Leiri on pidetty melko pienenä, 35–38 oppilasta, koska sen luonne on melko erilainen kuin monen ison musiikkileirin. Tällä reissulla ollaan yhdessä lähes yötä päivää!

Leiriä ei ole juurikaan tarvinnut mainostaa, sillä puskaradio ja opettajien omat kontaktit ovat toimineet riittävän hyvin leiriläisten tavoittamiseksi. Leirille otetaan 11–19-vuotiaita oppilaita, joilla on sujuva nuotinlukutaito. Ohjelmisto jaetaan leirin alussa, kun sopivantasoiset yhteissoittoryhmät on muodostettu pienten koesoittojen jälkeen. Tämä on toiminut hienosti ja oppilaat omaksuneet annetut tehtävät nopeasti! •

Hanne Lund

viulunsoiton lehtori, TuruOn konservatorio

Lisäinfoa: https://finlandiafoundation.org/soiva-music-camp/

Soitto alkaa A:sta

Valitse Ascenté.
Synteettinen kielisarja viululle (1/4 - 4/4) ja alttoviululle (12” - 16,5”).

- Helpposoittoinen
- Vakaa laaja sointi
- Pitkä kestävyys
- Pysyy erittäin hyvin vireessä
- Venyy nopeasti soittopituuteen

F MUSIIKKI

www.f-musiikki.fi

Jousiyhtyeitä ja salonkiorkestereita – unohdetut naismuusikot Suomen historiassa

1800-luvun jousisoittajien historiaa on totuttu kirjoittamaan sinfoniaorkesterit ja solistit edellä. Tällöin kuitenkin jää huomiotta merkittävä muusikkojoukko jo orkesteriammattien piirissä. Erilaisissa salonkikokoonpanoissa ja ravintola-orkestereissa työskenteli ennen ensimmäistä maailmansotaa satoja – ellei tuhansia – muusikoita. Keskeisen osan salonkiorkesterikulttuuria muodostivat vuosisadan vaihteessa suursuosioon nousseet naisorkesterit (Damenkapellen).

Naisten salonkiorkesterit Suomessa ja Euroopassa

Käsite naisorkesteri herättää harvemmin nykyihmisessä kummempia mielikuvia. Yhtyeitä tunnetaan varsin niukasti tutkijoidenkaan keskuudessa. Sukupuolensa, kiertävän elämäntyylinsä sekä viihdemusiikiksi leimatun ohjelmistonsa vuoksi naisten salonkiorkesterit ovat jääneet syrjään musiikin historiankirjoituksessa. Kysymys oli kuitenkin oman aikansa merkittävästä muoti-ilmiöstä, kokonaisesta huviteollisuuden alasta. Naisorkesterista voidaan jopa puhua kulttuurisena instituutiona, johon liittyivät omanlaisensa stereotypiat ja konventiot niin kokoonpanon, ansaintalogiikan kuin julkisuuskuvankin suhteen.

Tiettävästi Eurooppaa kiersi 1800-luvun lopulla yli kolme sataa naisorkesteria. Mukaan mahtui monenlaisia kokoonpanoja. Jotkut orkesterit profiloivat itsensä kansanmusiikkisoittimin tai -ohjelmistoin, toiset taas konsertoivat *Frauenorchester*-nimityksen turvin arvostetummissa konserttisaleissa. Tyypillisin naisorkesteri oli kuitenkin noin kymmenhenkinen, pianotrion pohjalle rakentuva salonkiorkesteri, joka kiersi Eurooppaa esittäen päivittäin ilta- sekä päivälliskonsertteja hotelleissa, kahviloissa, ravintoloissa ja varieteeteattereissa.

Useimmiten esiintymispaikoissa tarjoiltiin keskiluokkaiselle, miesvoittoiselle yleisölle alkoholia ja pientä syötävää, joita nautiskellessaan se saattoi kuunnella naisorkesterin soittoa sekä seurata varietee-esityksiä. Yhtyeiden ohjelmisto koostui pääasiassa iloisesta salonkimusiikista – marsseista, valsseista, polkista ja erilaisista karakterikappaleista – jonka tarkoitus oli saada yleisö hyvälle tuulelle, viihtymään ja kuluttamaan rahaa ravintoloissa. Naisvoittoinen orkesteri oli tuohon aikaan nähtävyys sinänsä, sillä sinfonia- ja kaupunginorkesterien maailma oli vielä pitkälle 1900-luvun puolelle miesvaltainen. Anniskeluravintoloissa yleisön eteen asettuneisiin naispuolisiin orkesterimuusikoihin kohdistuikin kovia moraalisia ennakkoluuloja sekä Suomessa että muualla Euroopassa.

Naisorkesterien kaltainen muoti-ilmiö ei tietenkään syntynyt 1800-luvun Eurooppaan tyhjästä. Sen taustalla oli niin sanottu ”vaeltavien muusikoiden” (*Wandermusikanten*) perinne, joka oli jo vuosisadan alussa kiinnittynyt vahvasti Keski- ja Itä-Eurooppaan. Sitä mukaa kuin teollistuminen hankaloitti perinteisten käsityöläisammattien harjoittamista agraarialueille, musiikki elinkeinona alkoi kiinnostaa kylien ja pikkukaupunkien asukkaita enenevässä määrin. Näin syntyi kiertäviä harppu- ja jousisoitinpohjaisia perheorkestereita, jotka kulkivat jalkaisin tai hevoskyydillä kaupungista toiseen erityisesti markkina-aikoihin. Niiden luomalla pohjalla loivat myöhemmin uraa naisvoittoiset salonkiorkesterit 1860- ja 1870-lukujen taitteessa.

Jousisoittimet – salonkiorkesterin perusta

Jousisoittimet olivat alusta alkaen elimellinen osa naisorkesterikokoonpanoja, kuten asian laita oli muissakin salonkiorkestereissa. Tyypillistä naisorkesteria johti usein Johann Strauss -tyyliin podiumilta ensiviulisti. Tästä kaavasta poikkesivat ainoastaan naisten torvisoittokunnat, jotka muodostivat univormuineen vastineen miesvaltaisille sotilasorkestereille. Toisaalta naisorkesterien joukosta löytyi pienimuotoisia jousiyhtyeitä kuten böömiläinen Aurora-kvintetti tai Suomea vuonna 1877 kiertänyt Bärtlin ”tuplajousikvartetti” (*dubbel stråkqwartett*).

Sikäli kuin naisorkesterit työllistivät 1800-luvun lopulla satoja jousisoittajia, herää kysymys, miten tämä suhteutui aikakauden sukupuoliroo-

Gustav Sandberg: Orkester på utescen. Arkistoviite SLS 1849_715 (Svenska Litteratursällskapet i Finland).

leihin ja naisten instrumenttivalintoihin yleisesti. Kuten esimerkiksi tutkija Bella Powell on osoittanut, Britanniassa naisviulistien ammatillisia mahdollisuuksia rajoittivat vielä vuosisadan alkupuolella voimakkaat sukupuolittuneet ennakkoluulot. Viulua – ja monia muitakin orkesterisoittimia – pidettiin keski- ja yläluokan kunniallisille naisille sopimattomina jo siksi, että ne väänsivät naisen kehon epäviehättäviksi tai seksuaalisesti provosoiviksi miellettyihin asentoihin.

Nämä ennakkoluulot eivät kuitenkaan ulottuneet naisorkesterien jäseniin, joiden juuret löytyivät pääasiassa agraarisesta käsityöläisväestöstä sekä pikkuporvaristosta. Tällöin ammatinvalintaa ohjailivat ensisijaisesti käytännölliset syyt. Naisorkesterimuusikoille musiikki oli yksinkertaisesti keino ansaita elanto, ja soittimetkin valittiin sen mukaan, mille orkestereissa sattui olemaan tarvetta.

1800-luvun jälkipuoliskolla lasikatot olivat kuitenkin murtumassa myös muualla. Naispuolisia viulisteja ja jopa sellistejä alkoi virrata konservatorioihin, ja heitä nähtiin myös sinfoniaorkesterien solisteina. Siinä missä italialainen tähtiviulisti, suomalaisessa lehdistössä ”viulukeijukaiseksi” (*violinälfvan*) nimitetty Teresina Tua aiheutti vielä 1880-luvulla Helsingissä konsertoidessaan sensaation, vuosisadan loppuun mennessä täälläkin oli jo totuttu ulkomaisiin naisviulisteihin ja -solisteihin sinfoniakonserteissa.

Itse orkesterien riveihin naisten sen sijaan oli hankalampaa päästä, ellei heidän instrumenttinsa ollut harppu. Helsingin Filharmoonisen seuran orkesteriin kiinnitettiin vakituinen naisviulisti – Anna Forssell (myöh. Suolahti) – vasta vuonna 1908, ja samoihin aikoihin Tampereelle palkattiin Suomen ensimmäiksi naishuilististiksikin nimitetty, Dresdenissä opiskellut Arma Hjorth. Tässä vaiheessa ravintolalavoilla oli Suomessakin ehtinyt esiintyä lähes sata ulkomailta saapunutta naisten salonkiorkesteria.

Unohdettua viulu- ja sellohistoriaa – Fredja ja Mirjam Sahlman

Naisorkesterien suosion huippukausi ajoittui Suomessa 1890-luvulle sekä 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen alkupuolelle. Pääasiallisesti naisten salonkiorkesterit jäivät maassa tuontitavaraksi muualta Euroopasta, erityisesti Saksasta ja Itävallasta, eikä Suomeen syntynyt omaa naisorkesteriperinnettä. Kuitenkin juuri näihin aikoihin uraansa loivat myös tiettävästi ainoat suomalaiset naisorkesterimuusikot – viulisti Fredja Sahlman (myöh. Silberman) ja hänen sisarensa Mirjam Sahlman.

Aivan kuten naisorkesterit, myös Sahlmanin sisarukset on kiinnostavasta ja monella tavalla poikkeuksellisesta urastaan huolimatta unohdettu suomalaisessa musiikin historiankirjoituksessa. He

syntyivät räätäli Ilja (Elias) Sahlmanin ja Rachel-Lea (Helena) Bernsteinin perheeseen. Taustaltaan sisarukset siis kuuluivat urbaaniin käsityöläisväestöön ja Helsingin juutalaiseen seurakuntaan. Sahlmanien perheen suhteen mainitsemisen arvoinen seikka on se, että kaikki pariskunnan viisi tytärtä kouluttautuivat eri ammatteihin pystyäkseen ansaitsemaan itse toimeentulonsa.

Fredjan ja Mirjamin tapauksessa toimeentulon turvasi musiikki. Molemmat sisarukset opiskelivat 1890-luvulla Helsingin musiikkiopistossa menestyksekkäästi ja arvostettujen opettajien johdolla. Heti koulutuksensa päätyttyä he siirtyivät naisorkesterialalle, jolla jatkoivat aina 1920-luvun alkuun saakka. 1890-luvun loppuvuosina Fredja nimittäin avioitui puolalais-itävaltalaisen viulistikapellimestari Josef Silbermanin kanssa, ja pariskunta perusti yhdessä Fennia-nimisen naisten salonkiorkesterin. Siihen liittyi ajan myötä myös Mirjam Sahlman.

1910-luvun alkuun saakka Silberman-Sahlmanien orkesteri kiersi lähinnä Pohjoismaissa, Ruotsissa ja Suomen suuriruhtinaskunnassa. Vaikka Sahlmanin sisaruksiin kohdistui aika ajoin stereotypisoivaa ja rasististakin lehtikirjoittelua, pääasiallisesti aikalaiset pitivät Fennia-orkesteria sanomalehtikritiikeistä päätellen erittäin korkeatasoisena. Erityisesti yhtyeen soolonumeroita suitsutettiin. Kuvaavaa on, että kun Turun soitannollisen seuran orkesteri tarvitsi loppuvuodesta 1909 viulusektioonsa tilapäistä lisävahvistusta, yksi mukaan rekrytoiduista viulisteista oli Josef Silberman. Nimensä mukaisesti Fennia-orkesteri esitti runsaasti suomalaista ohjelmistoa – muun muassa Jean Sibeliuksen sekä Robert Kajanuksen orkesteriteoksia.

Jo ennen ensimmäistä maailmansotaa Fennia-orkesteri jäsenineen siirtyi Alankomaihin, jonne Fredja Sahlmanin ja Josef Silbermanin perhe aikaa myöten asettui pysyvästi. Tarkka syy muutolle ei ole tiedossa, mutta todennäköisesti siihen vaikuttivat käytännölliset syyt. Kenties työtilanne oli Alankomaissa parempi. Suomeen jääminen olisi ylipäänsä ollut haastavaa, sillä juutalaiset eivät ennen maan itsenäistymistä voineet lainkaan hakea maan kansalaisoikeuksia. Kun Mirjam Sahlman palasi 1920-luvun lopulla kotikaupunkiinsa Alankomaista heikkojen työmahdollisuuksien vuoksi, hän joutui kuukausien paperisotaan vain saadakseen väliaikaisen henkilöllisyystodistuksen. Lopulta maahan asettuminen kuitenkin onnistui, ja Mirjam kouluttautui uudelleen sairaanhoitoalalle.

Alankomaissa Sahlman-Silbermanin perheen jälkikasvu jatkoi vanhempiensa jalanjäljissä, vaikka vain osa lapsista päätyi ammattimuusikoiksi. Tunnetuin heistä lienee Fredja ja Josef Silbermanin poika Benedict Silberman, joka teki näyttävän uran Alankomaiden viihdeorkesterin kapellimestarina sekä säveltäjänä ja sovittajana. Amsterdamin konservatoriossa muun muassa Sem Dresdenin johdolla opiskelleen Benedict Silbermanin tiedetään saaneen 1920-luvulla opetusta jopa Arnold Schönbergiltä, ja hänen varhaiseen sävellystuotantoonsa kuuluukin atonaalisia kokeiluja.

Naisorkesterit – elävää menneisyyttä ja nykypäivää

Koko naisorkesterikulttuurin laajuuden huomioon ottaen voidaan perustellusti kysyä, onko edes mahdollista kirjoittaa jousisoittajien historiaa 1800-luvulla sisällyttämättä siihen näitä salonkiyhtyeitä. Se, että naisorkesterit esiintyivät ravintoloissa ja soittivat niin sanottua viihde- tai kevyttä musiikkia ei tarkoita, ettei yhtyeillä olisi ollut merkitystä aikakauden musiikkielämässä tai että niiden jäsenet olisivat olleet ammattitaidottomia – päinvastoin. Kahden konsertin päivätahti, kiivas kiertue-elämä, satojen ellei tuhansien kappaleiden repertuaari ja muusikoiden tiheä vaihtuvuus orkesterien riveissä edellyttivät naisorkesterimuusikoilta vaativan tason yhteissoittomahdollisuuksia sekä nopeaa musiikillista reaktiokykyä. Koska yhtyeet esiintyivät kaupunkien kahviloissa ja puistolavoilla jatkuvasti, ne muodostivat keskeisen osan aikakauden urbaania äänimaisemaa.

Naisorkesterien marginalisoiminen musiikin historiankirjoituksessa ja opetuksessa johtaa vaaralliseen sukupuolivinoumaan. Jos 1800-luvun musiikkielämä esitetään yksioikoisesti ja kritiikittömästi kanonisoituna miesten maailmana, tuloksena on sekä epärehellinen että vääristynyt käsitys aikakauden kulttuurihistoriasta. Naismuusikoiden työpanoksen näkyväksi tekeminen ja sukupuolittuneiden rakenteiden historiallinen kritiikki on erityisen tärkeää nykypäivän orkesterisoitinten ammattilaisten, harrastajien, opettajien ja opiskelijoiden keskuudessa. Millainen kuva heille alasta muodostuu, ellei nais- tai muunsukupuolisia esikuvia ole teoria- ja soittotunneista lähtien tarjolla? •

Nuppu Koivisto

Vuorovaikutuspäivä 2.2.2019 Espoossa – kuvakavalkadi

Suomen Jousisoitinopettajat ry:n Vuorovaikutuspäivä pidettiin 2.2.2019 Tapiolassa, Espoossa, alkaen Pienellä aamusoitolla klo 9.45 ja päättyen Espoon musiikkiopisto EMO:n tarjoamaan iltapalaan. Oheinen kuvakavalkadi palaa päivän tunnelmiin valoisassa Espoon Kulttuurikeskuksessa, jossa Vuorovaikutuspäivän ohella järjestettiin samaan aikaan myös Kamarihelmi-tapahtuman mestarikurssi.

Espoon Kulttuurikeskus Tapiolassa.

EMOn jousiorkesteri *Poco a poco* Sirkka Kuulan johdolla esiintyi Vuorovaikutuspäivänä konsertissa Tapiola-salin lämpiössä.

Tervetuloa Espoon Kulttuurikeskukseen ja SJO:n Vuorovaikutuspäivään, toivottivat talousvastaava Sirpa Sarnasto ja Janina Broman.

Tuomas Haapanen luennoi aiheesta "Viulunsoiton fysiikkaa, suuntana kvaliteetti".

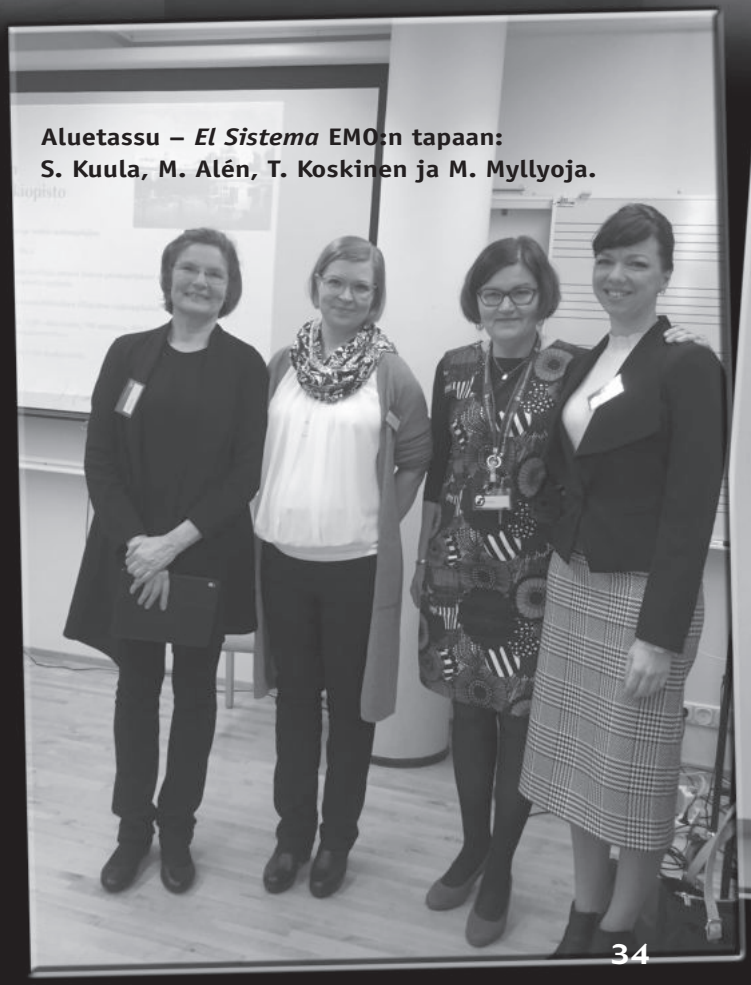

Aluetassu – *El Sistema* EMO:n tapaan: S. Kuula, M. Alén, T. Koskinen ja M. Myllyoja.

Grazyna Gebert, jonka luennon aiheena oli "Tarantella, taru ja totuus".

Yllä: paneelikeskustelu "Uusi OPS, uutta virtaa opetukseen?" Puheenjohtajana rehtori Paula Jordan, panelisteina T. Koskinen, H. Tuomela, J. Leponiemi, M. Blom ja R. Lehtimäki. Alla: EMO:n jousiorkesteri *Crescendo*, johtaa Olli Vartiainen.

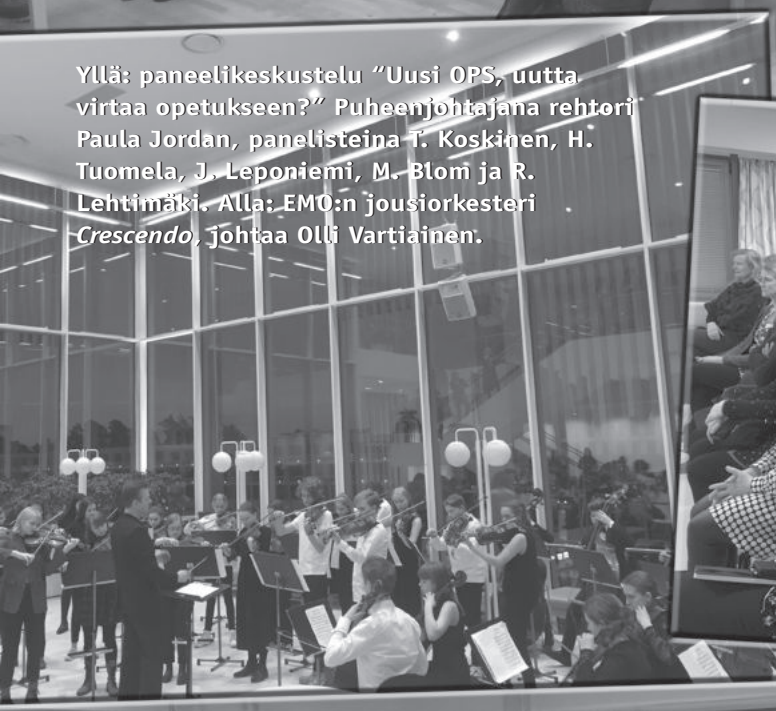

Kiitos Espoon musiikkiopisto! Me SJO:n jäsenet viihdyimme!

Kurkistus soittotunnille: Emma Mali, viulu, Timo Koskinen, piano, opettajana Réka Szilvay.

Kuvat: H. mantere.

In memoriam Kató Havas (1920–2018)

The life and work of Kató Havas was unique. As a teacher, her contribution to music in general, and to the string player in particular, was, and is, unprecedented. Her message was to discover the full power of music through the release of tension in mind and body, thus allowing its full force to be communicated.

Hungarian born in the small Transylvanian town of Keszdivasarhely on 5 November 1920, she was invited to Budapest at the age of 8 to study with Imre Waldbauer at the Franz Liszt Academy. Waldbauer (the first violin of the first Hungarian Quartet) took the young Kató under his wing, and was responsible for sowing the seeds of what was later to become the 'New Approach to Violin Playing'.

At the age of 18 Kató went on a short concert tour of the US, and on 10 October 1939 she made her debut at Carnegie Hall. She then met and married the author, William Woods, and was unable to return to Hungary for more than thirty years because of the war and the subsequent Russian occupation.

With three small daughters to care for, she put public performance on one side, and it was during this period that what was to become the 'New Approach' was germinating in her mind. She sought out the violinist David Mendoza, who understood the true function of the left hand in relation to the right arm, which was to forge the last link in the chain for her holistic approach to string playing.

In the 1950s, now living in the South of England, she began to put her approach into practice by writing her first book, *A New Approach to Violin Playing* (published by Bosworth), running summer courses for string players, and founding the Purbeck Festival of Music. Kató went on to write the definitive *Stage Fright: its causes and cures*, *The Twelve Lesson Course* and the autobiographical *The Violin and I*, all of which have been reprinted many times, and translated into many languages.

Before long she was being invited to lecture extensively around the world where her ideas were accepted enthusiastically. In England she ran regular and well attended workshops in the Lake District, in London and in Oxford, founding and directing the Roehampton Festival and the International Music Festival in Oxford and she returned annually to the United States for very popular workshops in California and New England.

In 1985 Kató's pupils worldwide formed themselves into 'The Kató Havas Association for the New Approach (KHANA)'. In 1991 she made a teaching video in which she was able to demonstrate the principles of the New Approach in less than an hour—at the age of 71, one of her best solo performances! In September 2002, the wheel having come full circle, she was invited to return to Hungary to lecture to a packed hall of musicians and teachers of the Academy where she had studied as a young girl.

It was in 1990 that Kató received the International Award from the American String Teachers' Association for her "unparalleled achievements" and in 2002 she was awarded the OBE by the Queen for services to music. This was presented to her at Buckingham Palace on 10 October, the anniversary of her debut at Carnegie Hall more than sixty years before. In 2013 she received the Lifetime Achievement award from the British branch of the European String Teachers' Association "in celebration of a lifetime's contribution to string teaching." She died on 31 December 2018 at the great age of 98.

Kató Havas was one of those very rare people who understood the true nature and power of music, and was able to show how to nurture the 'inner pulse' and 'inner voice', and how to free the mind and body by putting everything in balanced order, allowing the music to speak freely through the instrument—the ideal musical communication. Should all this be manifest to the degree required, the most negative and terrifying aspect of music-making, 'stage fright', will have no room to flourish. What greater gift could a musician receive?

Music has lost one of its great champions, but is the richer for her life and work. •

Ian Bewley & Gloria Bakhshayesh

In memoriam

Viulunsoiton lehtori Pertti Sutinen

3.3.1944–16.10.2019

Pertti oli todellinen suuri viulupedagogi. Hän ei kiinnostunut lyömään rumpua omasta erinomaisuudestaan, vaan aidosti pyrki kaikin tavoin edistämään oppilaansa kehitystä. Täydellisesti pedagogiseen työhön omistautuneen Pertin liian varhainen poislähtö on menetys tuleville nuorille lahjakkuuksille.

– Viulutaiteilija Yoshiko Arai

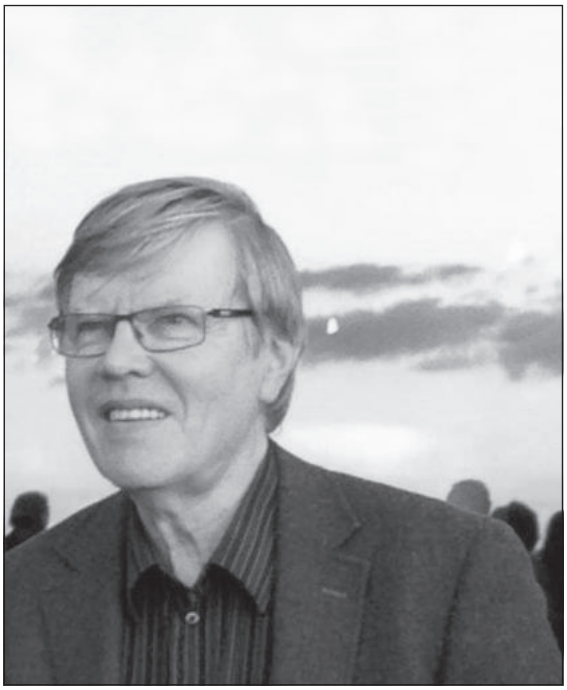

Kukapa olisi uskonut vuonna 1965 Räisälän kansakoulussa Vehmersalmella, että heidän va. kansakoulunopettajansa Pertti Sutinen tulee olemaan kerran kansainvälistäkin kunnioitusta nauttiva korkeatasoinen viulupedagogi. Seuraavana vuonna Sutinen asettuikin jo Ouluun, jonka kaupunginorkesterin 2. konserttimestarina hän toimi moskovalaisen huippupedagogin Tatjana Pogozevan tullessa vuonna 1968 Oulun musiikkiopistoon kahden vuoden vierailevaksi opettajaksi. Pogozeva näki Sutisen pedagogiset lahjat ja otti hänet assistentikseen. Yhteistyö jatkui myös kesäisin musiikkileireillä suomalaisia viulisteja yhdessä suunnitelmallisesti kouluttaen.

Sutisen opettajanura jatkui Etelä-Suomessa ensin Hyvinkään musiikkiopiston viulunsoiton lehtorina, jota seurasi viiden vuoden jakso Turun konservatoriossa. Vuodesta 1980 lähtien Sutinen työskenteli Lahdessa, ensin Päijät-Hämeen konservatorion viulunsoiton yliopettajana vv. 1980–2000 ja siitä eteenpäin yliopettajana Lahden ammattikorkeakoulussa eläkkeelle jäämiseensä saakka.

Ammattikorkeakouluajankin Sutinen jatkoi tuntiopettajana konservatoriossa ja työskenteli siellä elämänsä loppuun saakka. Sutinen opetti lisäksi Sibelius-Akatemiassa tuntiopettajana vuodesta 1985 lähtien sekä toimi Kuhmon viulukoulun yhtenä kantavista opettajahahmoista.

Pertin omat viuluopinnot alkoivat Oulussa Tauno Vartiaisen johdolla ja jatkuivat Tatjana Pogozevan kanssa. Hän kävi myös opintomatkoilla Lontoossa Eli Gorenin luona. Sutinen toimi orkesteriuransa ohella myös aktiivisesti kamarimuusikkona, mm Lahti Trion viulistina. Sutinen tunnetaan kuitenkin erityisesti venäläisen viulukoulun uranuurtajana Suomessa.

Suomen musiikkiopistojen liiton kustantamat oppikirjat ”Viuluasteikot venäläisen koulun mukaan” on yhä korvaamaton materiaali asteikkojen ja kolmisointujen ja kaksoisäänten harjoittelemiseksi. Samoin hän tarkisti Tatjana Pogozevan oppikirjan ”Opi soittamaan viulua” käännöstyön. Mutta ennen kaikkea Sutinen osasi soveltaa oppimaansa hyvin systemaattista ja peräänantamatonta opetusmetodia tavalla, joka vuosien saatossa tuotti suuren joukon korkeatasoisia ammattimuusikoita.

Suomen Kulttuurirahaston hallitus myönsi Pertti Sutiselle Elias Lönnrot –mitalin tunnustuksena mittavasta elämäntyöstä soitonopettajana ja suomalaisen viulutai-

Pertti ja yläasteajan viikottaiset tunnit Lahdessa. Kun kerroin vaihtavani alttoon, Pertti kysyi mietteliäänä, ettei kai se johtunut siitä, että hän oli ollut niin tiukka... Ei todellakaan, ilman Perttiä en varmasti olisi muusikko!

– Eriikka Nylund, Ruotsin Radion sinfoniaorkesterin sooloaltisti

teen edistäjänä. Palkinnon perusteluissa todetaan, että hänen työnsä on ollut osaltaan nostamassa niin Lahtea kuin koko Suomea musiikkimaailman eturiviin.

Pertti Sutinen siirtyi ajasta ikuisuuteen 16. lokakuuta viikko sen jälkeen, kun oli saanut diagnoosin vakavasta sairaudesta. Häntä jäivät kaipaamaan vaimonsa Irman lisäksi lapset Kirsti, Kimmo ja Merja sekä lapsenlapset Iivo ja Kaapo.

Tahtoisin vielä lisätä tähän loppuun, kuinka suuresti kiitollinen olen Pertti Sutiselle viidestä arvokkaasta vuodesta, jolloin sain itse olla hänen oppilaanaan. •

Päivyt Meller
Viulumusiikin lehtori,
Taideyliopiston Sibelius-Akatemia

Syvästi kiitollisena Perttiä muistaen. Suuri suomalainen viulupedagogi Pertti Sutinen oli kaikkein ratkaisevimpina aikoina kahdeksan vuoden ajan opettajani sekä vanhempieni jälkeen se tärkein aikuinen. Pertti teki ihan uskomattoman hienon elämäntyön pedagogina. Kuulen usein korvissani edelleen Pertin vaatimuksen: "Laatua, laatua!" Kiitos ikuisesti siitä ja kaikesta muusta opetuksesta ja huolenpidosta.

– Elina Vähälä, Wienin musiikkiyliopiston professori

Viime kesänä Joutsenon Taidekesässä Pertti Sutisen ja Päivyt Mellerin yhteisellä viulupedikurssilla, joka jäi Pertin viimeiseksi kurssiksi. Kurssilaisia takarivissä, vasemmalta oikealle: Siiri Rasta, Kirsi-Marja Alanen, Reetta Pitkä, Emmi Seppänen, Taru Tervamäki, Maija Sinisalo ja Marja Korpela.

In memoriam

Viulupedagogi Marja Olamaa

1952–2019

Käpylän musiikkiopiston pitkäaikainen viulunsoiton opettaja, Suzuki-pedagogi Marja Olamaa (s.1952) menehtyi Helsingissä 28.2.2019 pitkällisen sairauden uuvuttamana.

Olamaa oli yksi Suzuki-pedagogiikan uranuurtajista Suomessa. Kiinnostus pienten lasten opettamiseen heräsi Sibelius-Akatemian pedagogiikkaopinnoissa 1970-luvulla, kun Olamaa sai oppilaakseen 4-vuotiaan pojan. Suzuki-menetelmä oli tuolloin vielä varsin tuntematon Suomessa, mutta Sirpa Lannes-Tukiainen esitteli menetelmän perusteet pedagogiikkaoppilailleen. Olamaan kiinnostus heräsi, ja vuonna 1985 hän aloitti Suzuki-opettajakoulutuksen tanskalaisen Tove Detreköyn johdolla.

Olamaa aloitti opettajan uransa Keravan musiikkiopistossa, mutta siirtyi Käpylän musiikkiopistoon vuonna 1981. Vuonna 1992 Olamaasta ja hänen kollegastaan Hannele Lehdosta tuli Suomen ensimmäiset viulun Suzuki-opettajakouluttajat. Olamaa työskenteli sekä opettajakouluttajana että Käpylän musiikkiopiston viulunsoiton opettajana aina sairastumiseensa saakka. Lisäksi hän toimi Suomen Suzuki-yhdistyksen puheenjohtajana vv. 1995–2016. Hän oli kysytty vierailija myös ulkomailla, ja kiersi lukuisissa Suzuki-workshopeissa ja opettajatutkintolautakunnissa Euroopassa.

Pedagogina Olamaalla oli poikkeuksellinen kyky saavuttaa kunnianhimoisia tavoitteita lapsilähtöisin menetelmin. Entiset oppilaat muistavat hänet lempeänlujana pedagogina: hän oli aina tinkimätön laatuvaatimuksissaan ja edellytti myös vanhemmilta vahvaa sitoutumista lapsen soittoharrastukseen. Samalla hänestä kuitenkin välittyi aito rakkaus lapsia kohtaan. Suzuki-menetelmän perusfilosofian mukaisesti tärkeintä ei ollut kouluttaa huippumuusikoita vaan kasvattaa hyviä, onnellisia ihmisiä.

Huippumuusikoitakin Olamaan oppilaiden joukosta on kuitenkin noussut, sillä monet maamme merkittävimpien orkesterien viulistit ovat aloittaneet soittamisen hänen johdollaan Käpylän musiikkiopistossa. Tunnetuimpia entisiä oppilaita lienevät Kuopion viulukilpailun 2015 voittanut Tami Pohjola sekä Radion sinfoniaorkesterin 2.viulun

4-vuotias Laura VIkman, tuleva RSO:n konserttimestari, esittää "Täti Maijan" opettajana Marja Olama vierellänsä; pianistina Maija Lehtonen.

äänenjohtaja Laura Vikman. Olamaan oppilaita toimii nykyään myös muina musiikin ammattilaisina kuten pedagogeina, ja monista on tullut uusia Suzuki-isiä ja -äitejä, jotka ovat vuorostaan tuoneet omat lapsensa soittotunneille. Näin hänen arvokkaan työnsä perintö jatkuu ja välittyy yhä uusille sukupolville. •

Inka Eerola

Viulunsoiton opettaja, Musikinstitutet Kungsvägen, Marja Olamaan entinen oppilas

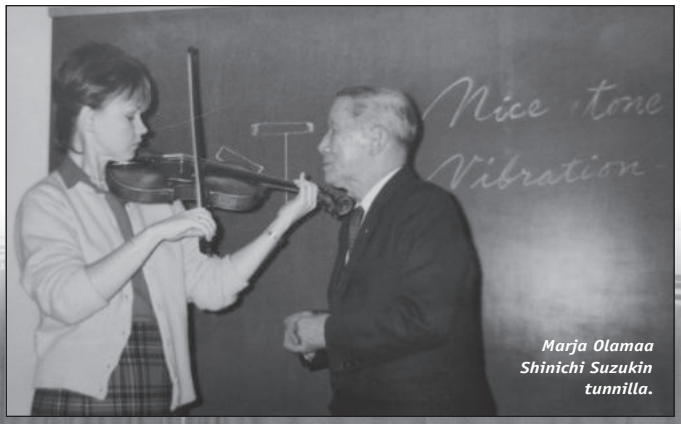

Marja Olamaa Shinichi Suzukin tunnilla.

Viuluryhmän konsertti Käpylän ala-asteen juhlasalissa n. v. 1983; vasemmalta Markus Koskinen, Eira Karlson, Laura Vikman, Hanne Siekkinen, Irmeli Ilomäki (piano) ja Marja Olamaa.

Soittimet huoltaa ja korjaa viulunrakentaja Lauri Kallinen
p. **045 869 9494**

Toonika Oy
Ruusulankatu 8
00260 HELSINKI
www.toonika.fi
www.facebook.com/toonika.fi

TOONIKA

Oman työskentelytavan kyseenalaistaminen

Muutama vuosi sitten 6-vuotias sellonsoiton opiskelija kysyi kesken soittotunnin: leikittäisiinkö? Olin hieman hämilläni, koska olin niin innoissani opettamisesta, että en huomannut lapsen väsähtämistä. Kevään viimeisellä soittotunnilla sitten leikittiin. Oppilas sai valita leikin. Hänellä oli nukkeja mukana ja luokasta löytyi pehmoeläimiä lisärekvisiitaksi. Leikittiin kotia.

Pienen lapsen leikin tarve kesken soittotunnin jäi kuitenkin mietityttämään siinä määrin, että aloin pohtia mitä voisin tehdä toisin. Mikä olisi lapselle sekä kehittävää että virkistävää toimintaa soittotunnin asettamien rajojen sisällä? Mikä auttaisi lasta kokonaisvaltaisesti kokemaan musiikin ilon? Mikä auttaisi keskittymisvaikeuksissa, oppimisvaikeuksissa tai motivoinnissa harjoitteluun?

Tehdessäni AMK-tutkintoa Stadiassa vuonna 2007 tutustuin Carla Hannafordin kirjaan Oppimisen palapeli (Hakapaino 2006), jossa tutkitaan yksilöllisiä aivoprofiileja oppimisen kannalta. Löysin oman aivoprofiilini tunnistamisen jälkeen itselleni sopivan oppimistavan: opin parhaiten liikkumalla ja keskittymällä kokonaiskuvaan ja siihen mitä asia tunnetasolla minulle merkitsee. Sain myös tietoa siitä, miten oppimista voi parantaa. Testasin oppilaita, jonka seurauksena ymmärtämys eri tavoilla oppijoita kohtaan lisääntyi. Kiinnostuin siitä, miten koordinaatiota, keskittymistä, oppimista ja muistia voi parantaa.

Matka muutokseen

Olen opettanut sellonsoittoa runsaat 30 vuotta useassa eri oppilaitoksessa. Vuodesta 2002 lähtien olen toiminut sellonsoiton ja selloryhmien opettajana Keski-Helsingin musiikkiopistossa. Erityisesti selloryhmien kanssa työskentely on ollut minulle elämyksellistä ja mielekästä. Ryhmäopetuksen kautta olen saanut kokea yhdessä oppilaiden kanssa soittamisen iloa, joka kuitenkin usein katoaa omalla soittotunnilla. Olen miettinyt mistä se johtuu. Onko ryhmäsoittaminen kavereiden kanssa hauskanpitoa ja oma soittotunti tiukan kontrollin alaista kuivaa, jopa teoreettista työskentelyä? Pitääkö sen olla niin? Miksi suurimman osan oppilaista, joille soittoharrastus on vain yksi monien joukossa, pitäisi opiskella kuten ammattiin aikovien? Voisiko soittoharrastuksesta jäädä mieleen muutakin kuin tiukkapipoinen ja kunnianhimoinen opettaja lukuisine vaatimuksineen? Nämä kysymykset havahduttivat tutkimaan opetukseni sisältöä tarkemmin.

Opettaja rytmiikkaoppilaana

Halusin muutosta tapaani opettaa ja hakeuduin rytmiikkakursseille. Ensimmäinen kosketukseni rytmiikan maailmaan tapahtui Ingrid Vaherin opissa Espoon työväenopiston järjestämällä viikonloppukurssilla syksyllä 2008. Kokemus musiikista kokonaisvaltaisena kehollisena elämyksenä oli minulle uutta ja haasteellista. Soitonopettajan koulutuksessa emme opiskeluaikanani tehneet muuta kuin soitimme paljon. Oman kehon tuntemus ja ergonomia jäi käsittelemättä kokonaan. Olen kokenut suurta puutteellisuutta opettaa rytmisesti vaikeita kappaleita työssäni. Miten saada jousi toimimaan haasteellisessa rytmissä ja miten saisi pulssin säilymään? Kehorytmiikan ja rytmisoittimien käytön lisääminen opetukseen on tuonut paljon apua tähän ongelmaan.

Espoon musiikkiopiston järjestämällä rytmiikkakurssilla syksyllä 2010 sain lisävahvistusta siihen, että soitonopetus on kokonaisvaltaista oman kehon tuntemisen opettamista, ei pelkästään soittotekniikkaa ja armotonta harjoittelemista. Neljä kuukautta kestäneen kurssin aikana sain ajatuksen tutkia rytmiikan merkitystä soitonopetuksessa tarkemmin. Lopputyönä tein 35 viikon tuntisuunnitelmat selloryhmille. Kokeilin harjoitusten toimivuutta käytännössä selloryhmätunneilla ja omilla soittotunneilla. Se innostus, joka itsestäni siirtyi oppilaisiin, on ollut kokemisen arvoinen. Kun väsynyt ja haluton oppilas ei selvästikään jaksa ottaa tietoa vastaan, laitamme sellon pois ja teemme kehorytmejä tai soitamme djembeä. Oppilas piristyy silmin nähden ja on hetken päästä valmis kohtaamaan sellonsoiton haasteet. Myös tunnin käynnistäjänä rytmiikka on piristysruiske ja samalla lämmittelyharjoitus.

Elina Kivelä-Taskisen tinkimättömässä opetuksessa sain alkuhankaluuksien jälkeen kokea onnistumisen iloa ja oppilaiden kanssa yhdessä oppimisen hauskuutta. Kurssin toisen ohjaajan Harri Setälän paukepiirissä vapautui keho ja mieli rytmi-

soittimilla improvisoiden. Paukepiirissä (http://www.drumcircle.com) soitetaan esimerkiksi djembe-rumpuja ja rytmisoittimia piirissä istuen. Vuorovaikutusta ja kommunikointia avataan rytmiikan keinoin. Klassisen musiikin koulutuksen saaneelle ja nuoteista lukemisen vastapainoksi on vapauttavaa soittaa ilman virheiden pelkoa toisia kuunnellen. Rytmiringissä luovuus ja itseilmaisu kehittyvät yhdessä musisoiden. Yhteisen sykkeen etsiminen voidaan aloittaa kehon liikkeistä, askelluksesta, käsien taputuksesta ja äänileikeistä.

Syksyllä 2011 osallistuin Tim Petermanin rytmiikkakurssille. Hän opetti pääasiassa japanilaisen taiko-rummun soittoa, joka oli minulle uusi fyysinen kokemus. Taiko tarkoittaa japaniksi rumpua. Espoon musiikkiopistossa on valtavan isoja taikoja, joita soitetaan joko rummun ollessa lattialla pystyssä tai telineessä kallellaan. Taikoa soitetaan pyöreäpäisillä puukapuloilla tukevassa haara-asennossa seisoen. Rummusta lähtee matala kumiseva ääni, jonka värinä tuntuu koko kehossa. Taiko-rummutus on jatkunut Espoon musiikkiopiston aikuisten rytmiikkatunneilla Kivelä-Taskisen opetuksessa. Näitä taiko-rummutuksen ideoita on ollut helppo yhdistää muihin käyttämiini rytmiikkaharjoituksiin.

Koen saaneeni valtavasti ideoita työhöni sekä oman kehon käyttöön musiikin tekemisessä näiltä viikoittaisilta tunneilta. Kehon lämmittelyssä olemme käyttäneet kehoa avaavia liikkeitä ja venytyksiä. Pallojen kanssa luovasti musiikin tahdissa liikkuen tai piirissä eri maiden tansseja opetellen saadaan hyvää vastapainoa staattiselle soittoasennolle. Kehorytmiikka ja pöydän kanteen tehtävät mukirytmit ovat helposti toteutettavissa myös selloluokassa.

Opettajat rytmiikkakoulutuksessa

Työyhteisössämme Keski-Helsingin musiikkiopistossa on ollut säännöllisesti koulutusta myös rytmiikkaan liittyen. Terhi Oksanen, Soili Perkiö ja Sari Norja ovat kouluttaneet koko opettajakuntaa lähinnä Orff-pedagogiikan metodeilla. Draamakouluttajina ovat toimineet Reetta-Kaisa Iles ja Tarja Nyberg. Sibelius Akatemian järjestämään Rytmiikkaseminaariin lokakuussa 2011 osallistui 9 kollegaa työpaikastani. Kouluttajina olivat Elina Kivelä-Taskinen ja Harri Setälä. Maaliskuussa 2012 Rytmiikka-seminaarin kouluttajina toimivat mm. Esa Lamponen, Tapio Toivanen, Erja Joukamo-Ampuja sekä Marja-Leena Juntunen.

Kehollisen oppimisen kokemukseen sain vielä vahvistusta Dalcroze-pedagogiikan kurssilta Manchesterissa huhtikuussa 2012. The Dalcroze-Societyn järjestämällä kurssilla opettajina olivat mm. Karin Greenhead, Kate Moran ja Katie Wearing. Kun liikkumalla, ääniefekteillä, väreillä ja eri soittimia soittamalla kuvasimme esimerkiksi puherytmiä, mielikirjaa, taideteosta tai runon verbejä, tapahtui mielen ja aistien herättämistä luovuuden keinoin. •

Helli Seppä

Lisäinfoa:
https://www.theseus.fi/handle/10024/43886

Alla: Helli Sepän Sellotornado iski Pärnuun toukokuussa 2019.

Minä & viuluni

Lauri Toivio

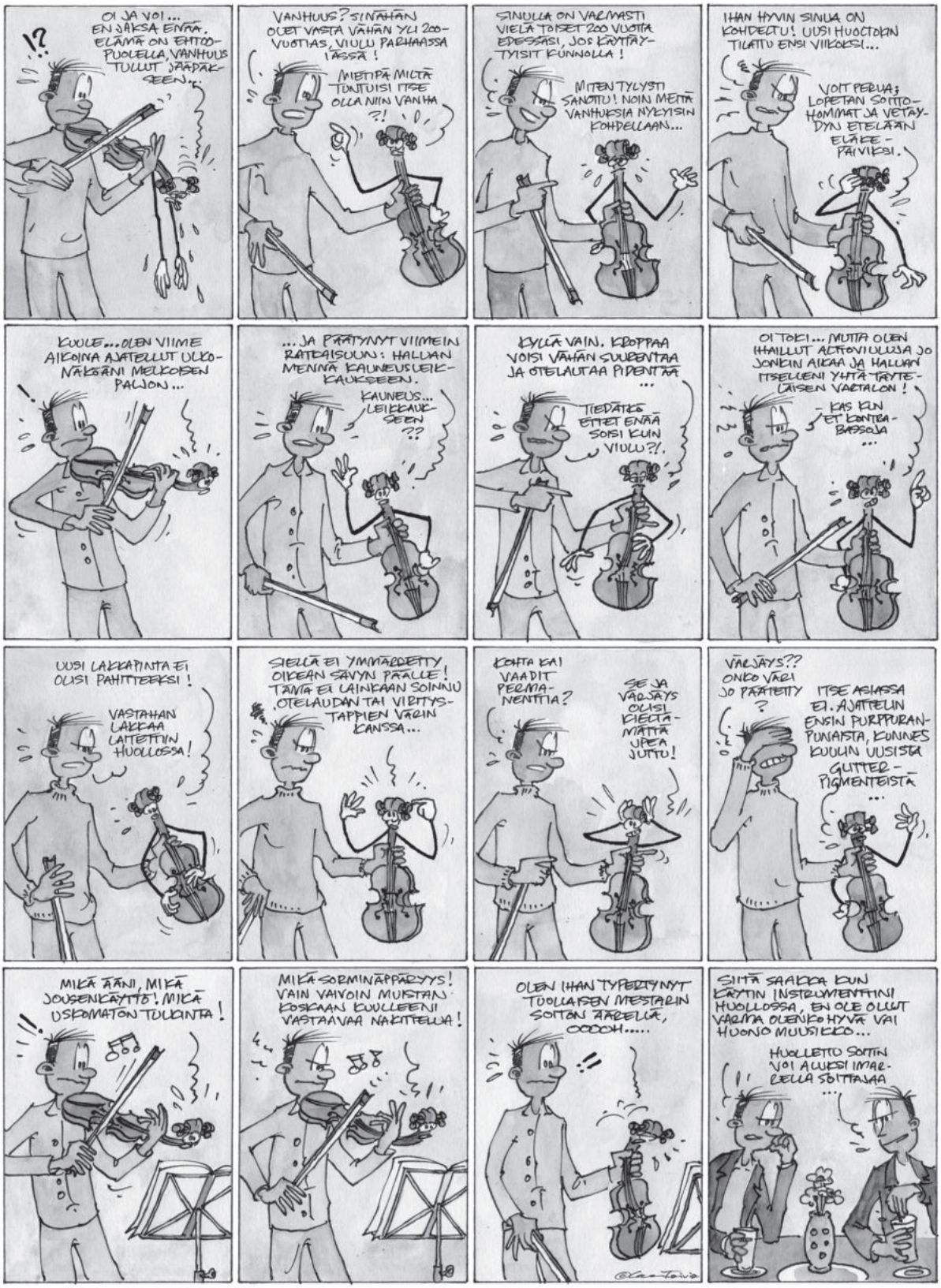

LHT
Posti Oy
Posti Green

FENNICA GEHRMAN

Verkkokauppa: www.fennicagehrman.fi

Uusia Colourstrings-julkaisuja

Pirkko Simojoki - Géza Szilvay:

Viola ABC – Book C

Colourstrings-alttoviulukoulu on nyt saatavana kolmessa osassa. Uudessa C-kirjassa soitetaan kahdella kielellä ja tutustutaan mm. pentatoniikkaan. Mukana myös syventävää lisämateriaalia. 31,90

László Rossa - Csaba Szilvay:

Duettini kahdelle sellolle

Colourstrings Duos viululle ja sellolle

Innostavaa harjoitus- ja esitysmateriaalia yhteissoittoon. Duettini-vihkossa sellokoulun A-osan harjoituksiin on lisätty toinen ääni, jonka voi soittaa opettaja tai edistyneempi oppilas. Uusista Colourstrings Duo -kokoelmista on saatavana kaksi osaa. Vol. 1 sisältää 21 jännittävää Rossan sävellystä ja Vol. 7. "Songs from Various Nations" eri maiden musiikkia. 25,30/14,50

Muista myös nämä:

Violin ABC — Handbook for Teachers and Parents
Täysin uusittu ja täydennetty englanninkielinen opas opettajille ja vanhemmille.

Colourstrings Starter Packs
Nro. 1 Sisältää Minifiddlers-opetusvideoiden lisenssin vuodeksi, Violin ABC:n A-kirjan sekä Duettini-vihkon kahdelle viululle. Nro. 2 sisältää videolisenssin, A-kirjan ja uuden Handbook-oppaan.

Yhteissoittomateriaalia jousille

Armas Järnefelt: Romanze viululle ja pianolle
Ensijulkaisu säveltäjän nuoruudenteoksesta. 18,90

Kehtolaulu (Berceuse) pianotriolle
Rakastetun Kehtolaulun trioversio. 7,40

Jyrki Linjama: Taivas on sininen ja valkoinen
Pedagogiseen käyttöön soveltuvia nocturneja ja scherzoja tutusta kansanlaulusta (viululle ja pianolle). 14,90

Enkelivariaatioita
Kamarimusiikkia kahdelle viululle: pikkuviulistille ja vaikkapa opettajalle. 15,60

Einjuhani Rautavaara: Sydämeni laulu
Yksi Rautavaaran kauneimmista melodioista sellolle ja pianolle. 15,50

Toivo Kuula: Kamarimusiikkia
Soitinnuksia jousiorkesterille I-III
Neljä Sirkka Kuulan toimittamaa kokoelmaa erilaisille kamarimusiikki-kokoonpanoille ja jousiyhtyeille. Muista myös aiemmin ilmestyneet Kuula-vihkot viululle, alttoviululle ja sellolle! 36,00 - 75,20

Kirmo Lintinen: Patikka pianotriolle
Musiikkiopisto Juvenalian tilausteos vuoden 2012 kamarimusiikki-kilpailuihin tarjoaa inspiroivaa nykymusiikkia nuorille soittajille. 14,50